

STUDIJA O OPRAVDANOSTI FORMIRANJA OPŠTINE MALESIJATUZI

Jun 2013.godine

S A D R Ź A J

Strana

I - U V O D	4
1. Naziv i sjedište područja na koje se odnosi teritorijalna promjena	4
2. Osnovni geografski podaci	4
3. Osnovni istorijski podaci	4
4. Razlozi o opravdanosti teritorijalne promjene	7
5. Pravno-političko utemeljenje formiranja opštine Tuzi	8
6. Podaci o teritoriji koju nova opština Tuzi treba da obuhvati:	17
6.1. Granice buduće opštine Tuzi	17
6.2. Mjesne zajednice i naselja Malesije	17
6.2.1. Mjesna zajednica Tuzi	18
6.2.2. Mjesna zajednica Vranj	19
6.2.3. Mjesna zajednica Dinoša	20
6.2.4. Mjesna zajednica Vuksanlekići	20
6.2.5. Mjesna zajednica Hoti	21
6.2.6. Mjesna zajednica Sukuruć	22
6.2.7. Mjesna zajednica Milješ	22
6.2.8. Mjesna zajednica Zatrijebač	23
II - Analiza postojećeg stanja	24
1. Podaci o saobraćaju	24
2. Podaci o prirodnim resursima	24
3. Demografski podaci	30
3.1 kretanje broja stanovnika 1948-2011.g.	32
3.2 starosna struktura stanovništva Malesije	33
3.3 obrazovna struktura stanovništva Malesije	34
3.4 broj učenika u osnovnim školama u Malesiji	36
3.5 aktivno i neaktivno stanovništvo sa 15 i više godina starosti	37
3.6 broj domaćinstava u Malesiji	39
3.7 broj kuća/stanova u Malesiji	40
4. Podaci o ustanovama	41
4.1. obrazovanje	41
4.2. kultura	42
4.3. sport	42
4.4. zdravstvo	42
5. Industrija	42
6. Poljoprivreda	42
7. Trgovina	42
8. Turizam i ugostiteljstvo	43
9. Infrastruktura	43
III-Opština Tuzi i neke druge opštine	44
1. Opština Tuzi i opština Žabljak	44
2. Opština Tuzi i opština Šavnik	44

Studija o opravdanosti formiranja opštine Malesija/Tuzi

3. Opština Tuzi i opština Plužine	45
4. Opština Tuzi i opština Andrijevica	45
5. Opština Tuzi i opština Kolašin	45
6. Opština Tuzi i opština Mojkovac	46
7. Opština Tuzi i Glavni grad-Podgorica	47
IV - Analiza fiskalnih kapaciteta	51
1. Sopstveni prihodi	51
1.1.Porez na nepokretnosti	55
1.2.Porez na zemljište	56
1.3.Prirez porezu na dohodak fiz.lica	56
1.4.Lokalne administrativne takse	57
1.5.Lokalne komunalne takse	57
1.6.Naknada za komunalno opremanje gradj. Zemljišta	58
1.7.Naknada za korišćenje opštinskih i ne kategorisanih puteva	58
1.8.Prihodi od prodaje i davanja u zakup imovine opštine	60
1.9.Novčane kazne izrečene na teritoriji opštine	60
1.10.Prihodi od sopstvene djelatnosti organa i službi opštine	60
1.11.Prihodi po osnovu donacija i subvencija	60
2. Zakonom ustupljeni prihodi	61
2.1.Prihodi od poreza na dohodak fizičkih lica	61
2.2.Prihodi od poreza na promet nepokretnosti	61
2.3.Prihodi od koncesija koje daje Država	62
2.4.Prihodi za opštinu od registracije n.vozila i eko naknada	62
2.5.Prihodi od Egalizacionog fonda	62
2.6.Prihodi iz Državnog budžeta	67
V – Projekcija budžeta opštine Tuzi	68
1. Projekcija prihoda	68
2. Projekcija rashoda	69
VI - Ocjena prednosti i nedostataka formiranja opštine Tuzi (SWOT analiza)	73
VII- Parametri budućeg razvoja opštine Tuzi	74
VIII - Z a k l j u č c i	75
IX- Korišćeni izvori podataka i informacija	75

I - U V O D

1. Naziv i sjedište područja na koje se odnosi teritorijalna promjena

Ovom Studijom tretirana je opravdanost formiranja opštine Malesija/Tuzi.

2. Osnovni geografski podaci

Malesija se nalazi na sjeveru i sjeverozapadu Skadarskog jezera, a na jugoistoku Glavnog grada Crne Gore-Podgorice (u daljem tekstu: Glavni grad) i ima teritoriju u površini od **236,88 km²**, što čini **15,79%** ukupne teritorije Glavnog grada, koja iznosi 1500 km².

Tuzi kao administrativni i kulturni centar, jedino su urbano naselje u Malesiji. Nalaze se u podnožju brda Dečić, na 10-ak kilometara od Podgorice.

Malesija sa jednim urbanim centrom Tuzima, ima odličnu geostrategijsku, geopolitičku i ekonomsku poziciju: od Jadranskog mora je udaljena samo 40-ak km, granični prijelaz sa Republikom Albanijom-Božaj je na njenoj teritoriji i na samo 14 km udaljenosti od Tuzi, odnosno 24 km od Podgorice. Takodje, u relativnoj blizini ima četiri aerodroma:

- par kilometara je udaljena od Podgoričkog,
- 80-ak kilometara od Tivatskog i
- oko 140 kilometara od Tiranskog i Dubrovačkog aerodroma.

Tuzi su udaljene 50-ak km od Luke Bar i oko 140 od Luke Drač.

Područje Malesije je kompaktna prirodna, geografska, privredna, saobraćajna i kulturološka cjelina.

3. Osnovni istorijski podaci

Prvo pominjanje Tuzi zabilježeno je u istorijskim izvorima još u XIV vijeku (1.333 godine). Pretpostavlja se da su naziv dobile po soli (tuz – na turskom znači so), jer je tuda prolazio karavanski put kojim je so sa primorja prevožena prema unutrašnjosti. Ranije je kroz Tuzi prolazio čuveni rimski put *Via Ignacija*, koji je išao od Nerone, preko Anagastuma (Onogošta – Nikšića), potom preko Ribnice i Tuzi za Skadar i Drač, do Konstantinopolja.

U dalekoj prošlosti, u Malesiji je živjelo veliko Ilirsko pleme **Labeati** i po njima su se brdski predjeli Malesije nekada zvali Labeatska brda (Mons Labeatis), a Skadarsko jezero Labeatsko jezero (Lacus Labeatis)

Najpoznatija Ilirska naselja u Malesiji bila su: Čuteza (Qyteza), Dinoša, Budza, Krševo, Arza, Čafa e Kišes, Suka e Grudes, Vuksalekaj, Burgu (sadašnje Dušići), Samobor i dr.

Kroz Malesiju su nekada prolazili i za Evropu značajni putevi kao što su bili : Norona-Dinoša -Trgaja-Vrmoša - Gusinje, Norona – Diniša – Tuzi – Koplik –Skadar i dr.

Malesija (tada Velika Malesija, zajedno sa dijelom koji je kasnije pripao Albaniji), održavala je dobre veze sa Venecijom. Za održavanje tih veza zaduženi su bili Anaro Hoti (iz Hota), Vuksan Gelja (iz Grude) i drugi. Malesija je tada održavala veze i sa dinstijama Balšića i Crnojevića.

Godine 1479.g., za vrijeme sultana Muhameda drugog, Turska je okupirala Malesiju i djelove današnje Crne Gore i formirala nahije.

Medjutim, brdsko-planisnki djelovi Malesije nikada nijesu priznali tursku vlast i nikada im nijesu plaćali takse i poreze (harač).

Naprotiv, Malesija je neprekidno vodila borbu za oslobodjenje od otomanske vlasti, sve do konačnog oslobodjenja 1912.godine. U toj borbi se najviše isticalo malisorsko pleme Gruda na čelu sa **Vuksan Geljom**.

Najpoznatije bitke protiv otomanskih zavojevača vodile su se: 1565-1575 (u Hotima i Grudi), 1610-1611 (u cijeloj Malesiji), 1832-1834 (u Hotiima i Kastratu u Albaniji), 1883 (u Hotima i Grudi), 1869 (u Grudi).

Prvi ustanak nacionalnog karaktera za oslobodjenje od Turaka poslije Skenderbegove smrti, izbio je 24.marta 1911.g. i trajao je do 2.avgusta 1911.g. U brdima pokraj Tuzi , u mjestu Bratilja – na Dečiću, **po prvi put se 6.aprila iste godine zavijorila nacionalna albanska zastava.**

Dolaskom Turaka počela je islamizacija stanovništva Malesije, koje je do tada bilo katoličke vjeroispovjesti.

Glavne katoličke crkve su bile: Grudska crkva (najstarija), Crkva Svetog Mihaila u Dinoši, crkve u Arzi, Zatrijebču, Tuzima i dr.

Foto Vikdu, Katolička crkva u Tuzima

Najstarije džamije u Malesiji su : džamija u Dinoši, u Tuzima i u Vladnima.

Foto Vikdu, Džamija u Tuzima

O Malesiji su pisali mnogi putopisci iz tog vremena i svi su bili oduševljeni prirodnim ljepotama ovog područja, jezerima, ravnicom, brdima i planinama, rijekom Cijevnom, kao i čojstvom, junaštvom i gostoprimstvom stanovnika ovog kraja. Prema njihovom svjedočenju, tadašnja sjeverna Albanija, tj. Malesija, ni u čemu nije zaostajala za Evropom.

4. Razlozi i opravdanost teritorijalne promjene

Nedemokratskim i nepravednim oduzimanjem Tuzima statusa opštine 1957.godine, Malesija je osuđena na zaostajanje u razvoju.

Područje Malesije sada ima status gradske opštine u okviru Glavnog grada (Gradska opština Tuzi), koja je formirana na osnovu Zakona o Glavnom gradu Podgorici, ("Sl. Crne Gore", br: 65/05) i zamišljena kao prelazna faza ka punopravnoj opštini.

Medjutim, dosadašnje višegodišnje iskustvo je nedvosmisleno pokazalo da gradska opština, kao oblik **kvazi** lokalne samouprave, nije funkcionalna i da njeno osnivanje niučemu nije unaprijedilo zadovoljavanje administrativnih, komunalnih i razvojnih potreba njenih građana.

Studija o opravdanosti formiranja opštine Malesija/Tuzi

Gradska opština nije poboljšala efikasnost u zadovoljavanju potreba svojih građana, najmanje iz razloga što:

- a) nema ingerencija ni sredstava da stvara uslove za razvoj i bolju iskorišćenost ekonomskih resursa, niti da unaprijedi kulturu, sport, obrazovanje, primarnu zdravstvenu zaštitu, snabdijevanje vodom, komunalnu infrastrukturu, itd;
- b) ne daje rješenje za javni prevoz građana i upotrebu javnih objekata, ne omogućava razvoj bibliotekarstva i arhivske djelatnosti, održavanje javnih izložbi i promovisanje izdavačke djelatnosti;
- c) ne pruža mogućnosti za potpuno informisanje lokalnog stanovništva na njihovom maternjem jeziku, niti za očuvanje i unapredjenje kulturnog i arheološkog nasljedja;
- d) ne omogućava posjedovanje adekvatnih sekretarijata, uprava i službi;
- e) ne omogućava formiranje javnih preduzeća i učešće u kontroli njihovog rada;
- f) ne definiše administrativne granice, ne donosi budžet, razvojne programe, urbanistički plan, kao ni plan kapitalnih investicija, koje bi omogućile razvoj i prosperitet ovog područja;
- g) nema svoju imovinu, pa ni prihode od nje, itd., itd.

I u Izvještaju Komisije za reviziju implementacije Zakona o Glavnom gradu i njegove efikasnosti u zadovoljavanju potreba građana Malesije, potvrđuju se funkcionalni nedostaci Gradske opštine Tuzi.

Status punopravne opštine bi obezbjeđivao bolje zadovoljavanje potreba građana Malesije, posebno bolje zadovoljavanje ljudskih i manjinskih prava autohtonih Albanaca, koji na ovom području čine većinu, ali i prava pripadnika ostalih nacionalnih zajednica koje tamo žive, kao i brži ekonomski i sveukupni razvoj područja opštine pa samim tim i, srazmjerno veličini i snazi, i Crne Gore kao cjeline.

Pored toga, status opštine bi učinio da se :

- zaustavi višedecenijski proces asimilacije a da se, umjesto toga, podstakne proces integracije Malesije i autohtonih Albanaca u crnogorsko društvo;***
- uspori proces iseljavanja (emigracije) koji traje decenijama;***
- ubrza proces urbanizacije i evropeizacije.***

5. Pravno-politički okvir formiranja opštine Malesija/Tuzi

5.1. Pravni okvir

Zahtjevi za formiranjem opštine Malesija/Tuzi traju dugi niz godina i odražavaju, prije svega, potrebu njenih građana, a bazirani su i pravno utemeljeni na:

- Ustavu Crne Gore,
- Zakonu o teritorijalnoj organizaciji Crne Gore,
- Zakonu o lokalnoj samoupravi,
- Zakonu o manjinskim pravima,
- Evropskoj povelji o lokalnoj samoupravi,
- Dokumentima Ujedinjenih nacija,
- Standardima Savjeta Evrope (Povelja i Okvirna konvencija).

5.1.1.Ustav Crne Gore

Odredbama člana 22 Ustava Crne Gore (u daljem tekstu: Ustav) „ jamči se pravo na lokalnu samoupravu”.

Prema članu 113 Ustava, „ u lokalnoj samoupravi odlučuje se neposredno i preko slobodno izabranih predstavnika”.

Pravo na lokalnu samoupravu obuhvata pravo građana i organa lokalne samouprave da uređuju i upravljaju odredjenim javnim i drugim poslovima, na osnovu sopstvene odgovornosti i u interesu lokalnog stanovništva”

Gradska opština Tuzi, kao organ Glavnog grada, ne daje (ustavno) pravo građanima Malesije da „uređuju i upravljaju odredjenim javnim i drugim poslovima, na osnovu sopstvene odgovornosti i u interesu lokalnog stanovništva”.

Uostalom, prema članu 114 Ustava, „osnovni oblik lokalne samouprave je opština,, a ne gradska opština, premda u istom članu stoji i odredba da se mogu osnivati i drugi oblici”, ali gradska opština to svakako nije.

Prema članu 116 Ustava , „Opština vrši odredjena svojinska ovlašćenja na stvarima u državnoj svojini u skladu sa zakonom, ima imovinu, ima budžet i finansira se iz sopstvenih prihoda i sredstava države”.

Posebno značajno za gradsku opštinu Tuzi je neposjedovanje imovine i nekorišćenje ekonomskih resursa autohtonih i drugih građana, na nezavisan način.

Skoro sva zajednička imovina Malesije, kao teritorije nastanjene pretežno albanskim autohtonim stanovništvom, je uzurpirana i konfiskovana od komunističkog režima bivše Jugoslavije.

Kao drastičan primjer toga je teritorija gdje se nalaze Plantaže “13. jul”, bez prava korišćenja i bez neposredne koristi za građane Malesije kao nekadašnjih zajedničkih imalaca ove imovine.

Prema tome, uskraćivanje prava Malesiji na status opštine, predstavljalo bi izraz nedemokratske i diskriminatorne politike, prije svega prema autohtonoj albanskoj zajednici, ali i prema ostalim građanima koji tamo žive.

5.1.2. Zakon o teritorijalnoj organizaciji Crne Gore

U članu 15 ovog zakona stoji : „Nova opština se može osnovati na teritoriji koja

predstavlja prirodnu i geografsku cjelinu, kao i ekonomski povezan prostor sa sjedištem opštine kao gravitacionim centrom”.

U članu 19 stoji; „Teritorijalna promjena procjenjuje se na osnovu:

- 1) kriterijuma iz clana 15 ovog zakona;
- 2) pokazatelja efekata teritorijalne promjene koja se inicira (ekonomskih, demografskih, prostornih i drugih);
- 3) fiskalnog kapaciteta opština i područja za koje se zahtijeva teritorijalna promjena.

U članu 20 je određeno da „Ispunjenost uslova iz clana 19 stav 1 tač. 1 i 2 ovog zakona procjenjuje se na osnovu geografske i saobraćajne povezanosti naselja, prirodnih, kao i postojećih fiskalnih i ukupnih ekonomskih potencijala područja, parametara mogućeg razvoja, istorijskih, kulturnih i društvenih obilježja područja i stanovništva, kao i posebnosti turističkog razvoja, odnosno međunarodne pozicije područja na koje se odnosi teritorijalna promjena”.

Ova Studija pokazuje da Malesija ispunjava sve zakonske, dakle ekonomske, kadrovske i druge uslove da bude opština sa punim kapacitetima.

5.1.3. Zakon o lokalnoj samoupravi

U članu 1 Zakona o lokalnoj samoupravi objavljenom u "Službenom listu RCG", br. 42/2003, 28/2004, 75/2005, 13/2006 i "Službenom listu CG", br. 88/2009 (pogledaj i čl. 54) i 3/2010), (u daljem tekstu: Zakon), određeno je da „Lokalna samouprava obuhvata pravo građana i organa lokalne samouprave da, u granicama utvrdjenim zakonom, uređuju i upravljaju određenim javnim i drugim poslovima, na osnovu sopstvene odgovornosti i u interesu lokalnog stanovništva”.

Gradska opština ovo pravo ne obezbjeđuje.

„U vršenju poslova lokalne samouprave opština je samostalna i njena prava ne mogu biti uskraćena ili ograničena aktima državnih organa, osim u slučajevima i pod uslovima utvrdjenim zakonom, u skladu sa Ustavom” (član 8 Zakona)

„Opština ima imovinu i svoje prihode” (član 9 Zakona).

„Opština obezbjeđuje uslove za zaštitu i unapredjenje manjinskih prava, u skladu sa Ustavom, međunarodnim pravnim aktima i posebnim zakonom” (član 10 Zakona)

„Opština ima naziv i teritoriju utvrdjenu zakonom” (član 21 Zakona).

Gradska opština Tuzi nema samostalnost odredjenu članom 8 Zakona, nema svoju imovinu i nema mehanizme za zaštitu i unaprijedjivanje manjinskih prava.

Prema članu 31 Zakona, opština donosi planove, programe i akta, na koje gradska opština nema pravo i to:

- 1) planove i programe razvoja;
- 2) planove i programe za pojedine upravne oblasti;

- 3) prostorno-urbanističke i druge planove;
- 4) budžet i završni račun budžeta;
- 5) višegodišnji investicioni plan;
- 6) i druge akte, u skladu sa svojim nadležnostima.

Gradska opština Tuzi ne ostvaruje ni prava i obaveze iz članova 32, 33 i 34 Zakona.

Kršenjem prava na lokalnu samoupravu, krši se institut pravde i pravne države, što je veoma značajno za demokratizaciju političkog sistema.

U demokratski razvijenim društvima se povećava broj usluga i potreba građana koje se pružaju odnosno zadovoljavaju na lokalnom nivou, pa se zbog toga povećava i broj lokalnih samouprava. Smatra se da bi idealno bilo, kada bi bilo moguće, da svako naselje bude opština.

Dok se države savremene Evrope štite od centralizacije potspješivanjem lokalne samouprave i decentralizacijom vlasti, u Crnoj Gori se lokalni problemi nažalost još uvijek «rješavaju» sa centralnog nivoa.

Prema tome, Crna Gora koja stremlji i očekuje da ubrzo postane članica Evropske unije, treba što prije da počne decentralizaciju vlasti, u interesu svih njenih građana.

Mora se primijetiti da, nažalost, ni novi Zakon o teritorijalnoj organizaciji Crne Gore ne predstavlja korak naprijed u tom pravcu, jer centralna vlast i dalje zadržava diskreciono pravo odlučivanja o tome da li će neko područje dobiti status lokalne samouprave ili ne, što u praksi dovodi do diskriminacije i kršenja individualnog i kolektivnog prava na lokalnu samoupravu.

Ekonomski aspekt na koji vlast u Crnoj Gori insistira i uzima ga kao ključni preduslov, je vrlo važan, ali on ne bi smio da bude odlučujući razlog (ne)davanja statusa opštine nekom području. Uostalom, kada bi taj parametar bio odlučujući, nekoliko postojećih opština u Crnoj Gori bi se morale ugasiti, a znamo da se nijedna ne gasi, već opstaju decenijama, uz pomoć i podršku države i solidarnost ostalih, razvijenijih i bogatijih opština.

Postavlja se pitanje koji su razlozi da jedno područje, zbog ekonomske nerazvijenosti ili drugim riječima rečeno zbog neposjedovanja fiskalnih kapaciteta, ne može da ima status opštine, a neka druga područja još manje razvijena taj status već imaju? Zar to nije očigledna diskriminacija?

Zar i samo neposjedovanje statusa opštine nije uticalo na usporavanje u ekonomskom i sveukupnom razvoju područja koje traži status opštine, konkretno područja Malesije?

Dokumenti Ujedinjenih Nacija

5.1.4. Medjunarodni pakt o građanskim i političkim pravima

U članu 1 Medjunarodnog pakta o građanskim i politčkim pravima (u daljem tekstu: Pakt) stoji:

„ Svi narodi imaju pravo na samoopredjeljenje. Na osnovu ovog prava oni slobodno određuju svoj politički položaj i slobodno postižu svoj privredni, društveni i kulturni razvoj” , a u članu 2 piše :

„Radi ostvarenja svojih ciljeva, svi narodi mogu slobodno raspolagati svojim prirodnim bogatstvima i izvorima bez ugrožavanja obaveza koje proizlaze iz međunarodne privredne saradnje, zasnovane na načelu uzajamne koristi i međunarodnom pravu. Ni u kom slučaju narod ne može biti lišen sopstvenih sredstava opstanka”.

Albanci i drugi građani Malesije, bez statusa opštine, nemaju punu slobodu u svom ekonomskom, društvenom i kulturnom razvoju i ne raspolažu slobodno svojim prirodnim bogatstvom i resursima.

Član 27 Pakta glasi: „U državama gdje postoje etničke, vjerske ili jezičke manjine ne smije se licima koja pripadaju takvim manjinama uskratiti prava da, zajedno sa članovima svoje grupe, imaju svoj vlastiti kulturni život, da ispovijedaju i očituju svoju vlastitu vjeru ili da se služe svojim vlastitim jezikom koje podrazumijeva i pravo na formiranje lokalne samouprave”.

Preduslov da bi manjinski autohtoni albanski narod i pripadnici ostalin nacionalnih zajednica koji žive na području Malesije, ostvarivali gore pomenuta prava koja im Pakt garantuje, je dobijanje statusa punopravne opštine, jer im Gradska opština definitivno ta prava ne obezbjeđuje.

Na osnovu sudske prakse Komisije za ljudska prava UN-a, zauzet je stav da su države članice UN-a i Pakta u obavezi da poštuju plemenski identitet i zaštite prostor autohtonih manjinskih naroda na odredjenom prostoru.

Crna Gora, kao država članica UN-a, umjesto da štiti teritoriju autohtonog albanskog naroda u Malesiji, dozvolila je gradnju cijelih naselja sa neautohtonim narodom na prethodno konfiskovanoj zajedničkoj svojini autohtonog naroda u Malesiji. Činjenica je da takve gradnje ima i na privatnim parcelama u vlasništvu pripadnika autohtonog naroda, ali ne u tako značajnoj mjeri.

Takodje, ilustracije radi, mogu se naći i sudski procesi u kojima se ne štiti zajednička svojina i bogatstvo autohtonog naroda. Jedan takav proces je u toku, kada je u pitanju bratstvo Camaj u selu Vuksanlekići (Vuksanlekaj).

5.1.5. Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina

Član 4.1. Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina (u daljem tekstu: Konvencija), garantuje jednakost i nediskriminaciju manjina.

Jednakost je definisana pojmom koji pokazuje jednaku zaštitu pred zakonom i Konvencija zabranjuje sve oblike diskriminacije po osnovu manjinske pripadnosti, koja je šira u smislu da zabranjuje diskriminaciju i u slučajevima koji nijesu definisani Konvencijom.

Član 4 stav 2 i 3 Konvencije glase: „Strane ugovornice se obavezuju da usvoje, gdje je potrebno, odgovarajuće mjere kako bi u svim oblastima ekonomskog, društvenog, političkog i kulturnog života obezbijedile punu i stvarnu jednakost pripadnika nacionalnih manjina i pripadnika većine. U tom pogledu će voditi računa o specifičnim uslovima pripadnika nacionalnih manjina. Mjere usvojene shodno stavu 2 neće se smatrati aktom diskriminacije”.

Član 5 stav 1 Konvencije glasi: „ Strane ugovornice se obavezuju da stvaraju potrebne uslove kako bi pripadnici nacionalnih manjina očuvali i razvijali svoju kulturu i sačuvali neophodne elemente svog identiteta, ime, religiju, jezik, tradiciju i kulturo nasljedje”.

Crna Gora ne čini dovoljno kako bi obezbijedila punu i stvarnu jednakost Albanaca u svim oblastima ekonomskog, društvenog, političkog i kulturnog života i ne vodi dovoljno računa o specifičnostima ove manjine.

Član 5 stav 2 Konvencije glasi: „Bez štete po mjere preduzete u skladu sa njihovom opštom politikom integracije, strane ugovornice će se uzdržati od politike ili prakse koje imaju za cilj asimilaciju pripadnika nacionalnih manjina protiv njihove volje i štitiće ta lica od svake akcije usmjerene ka takvoj asimilaciji”.

Postoje brojni dokazi da je višedecenijska politika Crne Gore prema svojim Albancima bila asimilatorska. Jedan od dokaza je i to što skoro polovina Albanaca iz Malesije (i iz Crne Gore uopšte) ima prezime na „ić” iako se zna da njihova originalna autentična prezimena ne završavaju tako.

Član 11 stav 3. Konvencije glasi: „U oblastima koje su tradicionalno naseljene znatnim brojem pripadnika nacionalne manjine, strane ugovornice će nastojati da u okviru svojih pravnih sistema, a uključujući gdje je to potrebno i sporazume sa drugim državama uzimajući u obzir njihove specifične uslove, da istaknu tradicionalne lokalne nazive, imena ulica i druge topografske oznake namijenjene javnosti i na jeziku manjine, ako postoji dovoljna tražnja za takvim oznakama”.

U Malesiji se nazivi naselja, ulica i druge topografske oznake rijetko ističu i na albanskom jeziku, a često se originalni nazivi prevode i modifikuju.

Član 12 stav 3. Konvencije glasi: „Strane ugovornice se obavezuju da obezbijede jednaku mogućnost pristupa obrazovanju na svim nivoima za pripadnike nacionalnih manjina”.

U ovoj oblasti je bilo nekog napretka u posljednje vrijeme, ali Albanci i dalje nemaju jednaku mogućnost pristupa obrazovanju, posebno ne onom visokom i posebno ne na svom maternjem jeziku.

Član 15 Konvencije glasi: „ Strane ugovornice će stvoriti uslove potrebne za djelotvorno učešće pripadnika nacionalnih manjina u kulturnom, društvenom i ekonomskom životu i javnim odnosima, posebno onim koji se na njih odnose”.

Albancima nije obezbijedjeno ravnopravno učešće ni u kulturnom, ni u društvenom ni u političkom, a još manje u ekonomskom životu Crne Gore.

Član 16 Konvencije glasi : „, Strane ugovornice će se uzdržavati od mjera koje mijenjaju srazmjeru stanovništva u oblastima naseljenim pripadnicima nacionalnih manjina, a imaju za cilj ograničavanje prava i sloboda koje proizilaze iz principa ugrađenih u ovu okvirnu Konvenciju”.

Već smo naveli da se naseljavanjem Malesije pripadnicima neautohtonih naroda nacionalna struktura već značajno promijenila na štetu Albanaca.

Crna Gora bi morala uzeti u obzir i činjenicu da je albanska manjina jedina brojčano značajnija nacionalna manjina u Crnoj Gori koja je neslovenska i koja zbog toga ima veću posebnost od drugih nacionalnih manjina koja se sastoji u jezičkoj posebnosti.

Posmatranjem popisa stanovništva kroz decenije, dolazi se do alarmantnog podatka o emigraciji, koja je dovela do smanjenja učešća Albanaca u ukupnom stanovništvu Crne Gore sa skoro 15% prije 50-ak godina na sadašnjih ispod 5%.

Dakle, iako se može konstatovati da ima odredjenog pomaka, očigledno je da Crna Gora u nedovoljnoj mjeri poštuje odredbe Konvencije kada su u pitanju prava albanskog naroda u Malesiji.

Zato, formiranje opštine Tuzi je neophodno, izmedju ostalog, i da bi se položaj Albanaca u Malesiji koliko-toliko popravio i uskladio sa odredbama Konvencije i da bi se navedeni, po albansku nacionalnu zajednicu vrlo negativni trendovi, zaustavili i posljedice koliko-toliko sanirale.

5.1.6. Evropska Povelja o lokalnoj samoupravi

Evropska Povelja o lokalnoj samoupravi usvojena 1985. godine (u daljem tekstu: Povelja) predstavlja jedan od najznačajnijih stubova evropske demokratizacije i integracije.

Član 3 Povelje glasi : „Lokalna samouprava podrazumijeva pravo i osposobljenost lokalnih vlasti da, u granicama zakona, regulišu i rukovode znatnim dijelom javnih poslova, na osnovu vlastite odgovornosti i u interesu lokalnog stanovništva”.

Proizilazi da je Gradska opština Tuzi u odnosu na Povelju, nefleksibilna i pravno neodrživa, jer ne štiti i ne garantuje prava lokalnih vlasti, kao najbližih građanima, i ne omogućava njihovo efektivno učestvovanje u rješavanju lokalnih problema.

Član 4 stav 3 Povelje glasi: „Janvi poslovi će se po pravilu, vršiti prije svega od strane onih vlasti koje su najbliže građanima.

Član 4 stav 4 Povelje glasi: „Prava povjerena lokalnim vlastima će po pravilu biti puna i isključiva. Ona ne smiju biti uskraćena ili ograničena od strane neke druge – centralne ili regionalne vlasti, osim u slučajevima predviđenim zakonom

Gradska opština Tuzi, međutim, ima vrlo ograničene nadležnost i utisak je da Glavni grad čini sve da je još više marginalizuje i obesmisli kao lokalnu samoupravu, koja u stvari to i nije. Stiče se utisak da su i organi Gradske opštine pomalo tome doprinosili, što svojom nekooperativnošću sa Glavnim gradom što neiskustvom i neprofesionalnošću u svom radu.

Član 8 stav 1 Povelje glasi: „Sve vrste upravnog nadzora nad radom lokalnih vlasti mogu se vršiti isključivo u slučajevima i po postupku predviđenim ustavom ili statutom. Svaki oblik pravnog nadzora nad radom lokalnih vlasti će, po pravilu, imati za cilj jedino da osigura uskladenost rada lokalnih vlasti sa zakonom i ustavnim načelima. Upravni nadzor nad radom lokalnih vlasti mogu vršiti viši nivoi vlasti radi osiguravanja ekspeditivnosti u obavljanju onih poslova koji su delegirani lokalnim vlastima”

Član 8 stav 3 Povelje glasi: „Upravni nadzor nad radom lokalnih vlasti vršiće se na način kojem će se osigurati da intervencija kontrolnog organa bude u srazmjeri sa značajem interesa koji se štiti”.

Član 9 stav 1 Povelje glasi : „Lokalne vlasti će, u skladu sa ekonomskom politikom zemlje, imati pravo na odgovarajuće vlastite izvore finansiranja, kojima će raspolagati slobodno, u okviru svojih ovlašćenja”.

Član 9 stav 5 Povelje glasi: „Potreba zaštite finansijski slabih lokalnih vlasti nalaže uspostavljanje odgovarajućih postupaka ili mjera finansijskog izjednačavanja, sa ciljem ispravljanja posljedica nejednake distribucije izvora finansiranja odnosno finansijskog opterećenja lokalnih vlasti. Takvim postupcima ili mjerama se ne mogu sužavati prava lokalnih vlasti koje one imaju u okviru svoje nadležnost”.i

Član 9 stav 7 Povelje glasi : „Koliko god je to moguće, sredstva koja se prenose lokalnim vlastima neće imati karakter namjenskih sredstava. Dodjelom tih sredstava ne može se ugroziti diskreciono pravo lokalnih vlasti da vode politiku u okviru svojih ovlašćenja”.

U paragrafu 3 člana 8 inauguriše se da upravni nadzor nad radom lokalnih vlasti će se vršiti na način kojim će se osigurati da intervencija kontrolnog organa bude u “srazmjeri” sa značajem interesa koji se štiti. Znači, u slučaju “nesrazmjernosti” lokalne vlasti imaju pravo na pravnu zaštitu.

Gradska opština Tuzi nema svoje vlastite izvore finansiranja i ne ostvaruje ni ovo pravo.

Gradska opština Tuzi nije opština i ne koristi sredstva iz Državnog budžeta ni iz Egalizacionog fonda.

Sredstva predviđena Finansijskim planom Gradske opštine utvrđuju se u Budžetu Glavnog grada, koji utvrđuje i njihovu namjenu.

Očigledno je da Gradska opština Tuzi ne obezbjeđuje nijedno pravo koje se Poveljom garantuje, jer ona u stvari i nije oblik lokalne samouprave.

5.2. Politički okvir

Političke partije, nevladine organizacije i intelektualci u zemlji i u dijaspori, porijekom iz Malesije, decenijama traže da se Malesiji da, odnosno vrati, status punopravne opštine.

Podrška tim zahtjevima je povremeno (uglavnom uoči parlamentarnih ili lokalnih izbora) stizala i iz većinskih (vladajućih) političkih krugova u Crnoj Gori, dok je podrška drugih relevantnih domaćih i međunarodnih institucija bila i ostala permanentna.

Političke partije su svojevremeno zaključile političke sporazume (Sporazum o minimumu principa za razvoj demokratske infrastrukture Crne Gore od 01.09.1997. i Politički sporazum od 18.10.2007.godine), kojima je na neposredan ili posredan način zagarantovano formiranje opštine Tuzi, ali se isti do sada nijesu ispoštovali. Pored predstavnika političkih stranaka, Sporazum iz 1997. godine je u ime Vlade Crne Gore potpisao gospodin Milo Djukanović.

Gradjanima Malesije je i uoči zadnjih parlamentarnih izbora održanih 2012.godine, sa najviše instance najveće vladajuće stranke obećana opština.

Osim toga, neprincipijelno je Malesiji osporavati pravo na opštinu iz razloga navodnog nepostojanja fiskalnih kapaciteta za to, kada se zna koliki broj postojećih opština decenijama ne ispunjava taj uslov, a nijedna do sada nije ukinuta.

Jasno je da se ovdje do sada radilo o nepostojanju političke volje i neshvatanju značaja decentralizacije vlasti kao preduslova za demokratizaciju i brži ekonomski i sveukupni razvoja i dotičnog područja i Crne Gore uopšte.

Malesija je, izmedju ostaloga, i ostala nerazvijena zbog toga što decenijama nije imala status opštine i što nije sama upravljala svojim resursima. Zaostajanje će se nastaviti ukoliko ne dobije status opštine.

Poslije dobijanja nezavisnosti Crne Gore, potpisan je Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između Crne Gore i država članica EU, kojim se, između ostalog, podrazumijeva i decentralizacija vlasti kao uslov za učlanjenje u EU.

Skupština Crne Gore je 2007. godine ratifikovala Povelju Savjeta Evrope o lokalnoj samoupravi, koja predviđa postepeni prelazak nadležnosti i odgovornosti sa centralnih na opštinske institucije, kao i povećanje broja opština kroz formiranje novih.

Kako se na pitanje formiranja opština gleda u Evropskoj uniji, vidi se iz uporedjenja Crna Gora sa Hrvatskom i Slovenijom.

Crna Gora sa oko 620.000 stanovnika ima 21 opštinu, a Republika Hrvatska sa oko 4.000.000 ima čak 429 opština. Najmanja opština po broju stanovnika u Hrvatskoj je opština Civiljane koja ima svega 137 stanovnika, a najmanja opština po površini je opština Dekanovec sa svega 6,1 km².

Prosječan broj stanovnika po opštini u Hrvatskoj je oko 9.300 a u Crnoj Gori oko 30.000.

Iz gornjega se vidi da Hrvatska prioritet u odnosu na ekonomiju daje demokratiji, decentralizaciji i ljudskim pravima, što bi i Crna Gora morala slijediti.

Sličnu situaciju imamo i u Sloveniji, koja sa oko 2 miliona stanovnika ima 210 opština, iz čega proizilazi da ima oko tri i po puta više opština od Crne Gore u odnosu na broj stanovnika.

6. Podaci o teritoriji koju nova opština Malesija/Tuzi treba da obuhvati

6.1. Granice buduće opštine Malesija/Tuzi

Administrativne granice buduće opštine Malesija/Tuzi su poznate i one se poklapaju sa granicama postojeće Gradske opštine Tuzi.

Ima nekoliko naselja sa većinskim albanskim stanovništvom koja ne ulaze u sastav Gradske opštine Tuzi, čiji će se status eventuelnog ulaska u sastav buduće opštine Tuzi naknadno rješavati na demokratski način i u skladu sa zakonskim propisima Crne Gore.

6.2. Mjesne zajednice i naselja buduće opštine

Područje Malesije sastoji se od osam mjesnih zajednica i (zvanično) 38 naselja, od kojih samo Tuzi imaju karakter gradskog naselja, dok su sva ostala ruralnog karaktera.

Prema Zakonu o teritorijalnoj organizaciji Crne Gore, naselja koja čine Gradsku opštinu Tuzi su:

Tuzi, koje su sjedište Gradske opštine i centar buduće punopravne opštine, Arza, Barlaj, Vuksanlekići, Gornja Selišta, Gornji Milješ, Gurec, Zatrijebac, Budza, Benkaj, Delaj, Mužečka, Nik Maraš, Stjepovo, Koće, Dinoša, Donja Selišta, Donji Milješ, Drume, Krševo, Lovka, **Pankala**, Pikalja, Prifta, Pothum, Skorać, Spinja, Traboin, Nabom, Helmica, Šipčanik, Vranj, Vladne, Drešaj, Dušići, Kotrabudan, Omerbožovići, Sukuruć, Cijevna i Kuće Rakića i druga naselja utvrđena posebnom odlukom Glavnog grada.

Potrebno je napomenuti da su u Zakonu o teritorijalnoj organizaciji Crne Gore, mnogi nazivi naselja pogrešno napisani, neka naselja koja stvarno postoje i koja *de facto* ulaze u sastav Gradske opštine Tuzi, uopšte nijesu spomenuta, a neka naselja koja su navedena uopšte ne postoje (Pankala).

I prečišćeni tekst Statuta Glavnog grada ("Službeni list CG-opštinski propisi", broj 28/06) i Odluka o izmjenama i dopunama Statuta Glavnog grada ("Službeni list CG-opštinski propisi", broj 39/10) sadrži potpuno isti spisak naselja Gradske opštine Tuzi, sa istim propustima i greškama iz Zakona o teritorijalnoj organizaciji Crne Gore.

Broj naselja koja *de facto* ulaze u sastav Gradske opštine Tuzi i koja bi trebalo da udju u sastav buduće opštine Malesija/Tuzi, je preko 50, a ne kako stoji u Zakonu i Statutu Glavnog grada.

Neka od naselja koja ne figuriraju u popisnim materijalima i dokumentima kao zasebna naselja, iako u suštini to jesu, vjerovatno su pripojena nekim drugim (popisanim) naseljima, kao što su: Lekaj (Lekovići), Rogami, Pas Škala, Karabuško polje, Šipšanik, Akšabanaj i dr.).

6.2.1. Mjesna zajednica Tuzi

Tuzi su mjesna zajednica i administrativni centar Gradske opštine Tuzi, odnosno buduće punopravne opštine Tuzi. Nalaze se u jugoistočnom dijelu Podgorice, a, pored gradskog jezgra, obuhvataju naselja: Gornji Dušići, Šipšanik, Karabuško Polje, Donji Vuljaj i Akšabanaj.

Ova mjesna zajednica po zadnjem popisu ima **4.748 stanovnika** i površinu od cca **17,91 km²**.

Na teritoriji mjesne zajednice Tuzi postoje edukativno-prosvjetne institucije: Osnovna škola "Mahmut Lekić", Srednja škola "25. maj" i Dječiji vrtić.

Od sportsko-rekreativnih objekata, mjesna zajednica ima dva poligona malih sportova, stadion FK "Dečić" i dvije male sportske dvorane (u sklopu škola). Tuzi imaju i KIC „Malesija”.

Ova mjesna zajednica ima dom zdravlja sa ambulantom i dvije apoteke (jedna državna i jedna privatna).

Na teritoriji ove mjesne zajednice nalaze se poznate kompanije EUROPAKT i KASTELANA i dio renomirane kompanije ROKŠPED.

Brojna su i druga privredna društva, samostalne trgovinske radnje, ugostiteljski objekti, pekare, poslastičarnice, tri pumpne (benzinske) stanice, ekspoziture četiri banke (NLB MONTENEGROBANKA, HIPOTEKARNA BANKA, SOCIETE GENERAL MONTENEGRO i PRVA BANKA CG), poljoprivredna apoteka, veterinarska stanica itd.

Foto Vikdu, Tuzi

6.2.2. Mjesna zajednica Vranj

Mjesna zajednica Vranj obuhvata teritoriju naselja: Vranj, Vladne, Ljekaj (Lekovići) i Dušići. Na teritoriji ove mjesne zajednice nalazi se nekoliko privrednih društava, ugostiteljskih objekata i trgovinskih radnji.

Stanovništvo se bavi proizvodnjom povrća na otvorenom i pod plastenicima, uzgojom vinove loze i stočarstvom.

Selo Vranj i Vladni imaju džamije.

Ova mjesna zajednica ima **1.674 stanovnika** i površinu od cca **26,83 km²**.

Foto Vikdu, Vranj- naselje i centar mjesne zajednice

6.2.3. Mjesna zajednica Dinoša

Mjesna zajednica Dinoša obuhvata teritoriju naselja: Omerbožaj, Dinoša, Pikalja, Prifti, Lovka, Selište, Cijevna i Hadžaj.

Ovdje se nalazi Osnovna škola "29. novembar" sa tri područne jedinice.

U ovoj mjesnoj zajednici nalazi se nekoliko ugostiteljskih i trgovinskih objekata.

Mjesna zajednica Dinoša ima **900 stanovnika** i površinu od cca **23,97 km²**.

Foto VIKDU, Dinoša

6.2.4. Mjesna zajednica Vuksanlekići (Vuksanlekaj)

Mjesna zajednica Vuksanlekići obuhvata teritoriju naselja: Vuksanlekići (Vuksanlekaj), Drešaj i Podhum.

Postoje pretpostavke da Vuksanlekići leže na ruševinama antičkog grada Birziminiuma, a smještene su južno do brda Ćutez (Qyteze), zapadno do brda Doljeci, nedaleko od Bratilje na Dečiću i u neposrednoj blizini podzemnog jezera - Krevenice.

Na prostoru ove mjesne zajednice radi jedna osnovna škola (područno odjelenje) i pet privrednih društava.

Stanovnici se uglavnom bave poljoprivredom i to: proizvodnjom povrća na otvorenom i u plastenicima i vinogradarstvom

Ova mjesna zajednica ima **696 stanovnika** i površinu od cca **11,27 km²**.

Foto VIKDU, Vuksanlekići, naselje i centar njesne zajednice

6.2.5. Mjesna zajednica Hoti

Mjesna zajednica Hoti se nalazi u brdovitom dijelu Malesije i obuhvata sljedeća naselja: Spinje, Skorać, Arzu, Heljmicu, Nabom, Traboin, Barlaj, Jagodu, Drume, Prenkaj i Kremzu.

Napomena: naselja Jagoda, Prenkaj i Kremza nijesu zvanično registrovana i popisana kao naselja, ali ona stvarno vjekovima postoje kao naselja.

Na teritoriji ove mjesne zajednice nalazi se Osnovna škola “Jedinstvo” – Skorać.

Stanovnici ove mjesne zajednice se bave uglavnom stočarstvom.

Najveći dio stanovništva ove mjesne zajednice je zadnjih 40–ak godina emigrirao, uglavnom u Sjedinjene Američke Države.

Ova mjesna zajednica ima **571 stanovnika** i površinu od cca **52,65 km²**.

Foto VIKDU, selo u Hotima

6.2.6. Mjesna zajednica Sukuruć

Mjesna zajednica Sukuruć obuhvata naselja: Sukuruć i Kodrabudan.

U ovoj mjesnoj zajednici nalazi se područno odjeljenje OŠ "Mahmut Lekić" sa četiri razreda i zgrada Doma kulture.

Na teritoriji ove mjesne zajednice rade četiri privredna društva, dva trgovinska i jedan ugostiteljski objekat. U Sukuruću je izgrađen katolički duhovni centar.

Stanovništvo ove mjesne zajednice se prevashodno bavi proizvodnjom povrća na otvorenom i pod plastenicima.

Mjesna zajednica Sukuruć ima **894 stanovnika** i površinu od cca **8,28 km²**.

Foto VIKDU, Sukuruć

6.2.7. Mjesna zajednica Milješ

Mjesna zajednica Milješ obuhvata teritorije naselja: Gornji Milješ, Donji Milješ, Krševo, Gurec, Pas škala, Rogame i Rakića kuće.

Napomena: naselja Rogami i Pas škala nijesu zvanično registrovana i popisana kao naselja, iako vjekovima postoje kao naselja.

U ovoj mjesnoj zajednici nalazi se istureno odjeljenje Osnovne škole "Mahmut Lekić", fudbalski igralište i nekoliko trgovinskih radnji.

Ova mjesna zajednica ima **1.743 stanovnika** i površi u od cca **31,61 km²**.

Foto VIKDU, Milješ

6.2.8. Mjesna zajednica Zatrijebač

Mjesna zajednica Zatrijebač nalazi se u brdovitom dijelu Malesije, na granici sa Kućima i obuhvata naselja: Budza, Benkaj, Deljaj, Mužek, Nikmaraš, Poprat, Rudina i Stjepovo.

Stanovnici ovih naselja bave se manje poljoprivredom (uglavnom proizvodnjom krompira) a više stočarstvom. Na području ove mjesne zajednice postoji osnovna škola i prehrambena prodavnica.

Najveći dio stanovnika ove mjesne zajednice je zadnjih 40-ak godina emigrirao, uglavnom u Sjedinjenen američke države.

Ova mjesna zajednica sada ima **140 stanovnika** i površinu od **64,36 km²**.

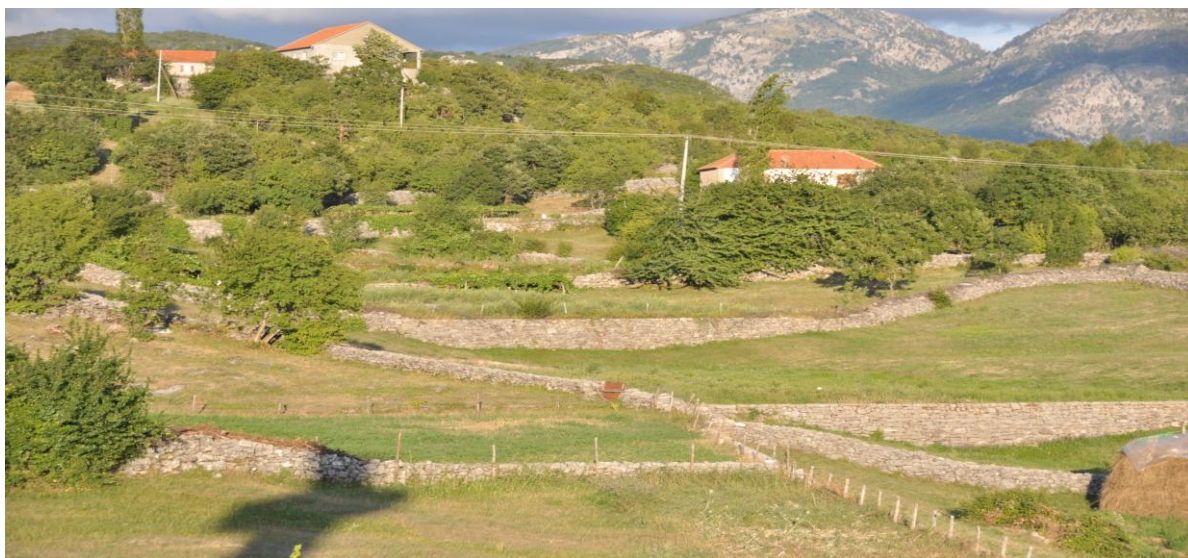

Foto VIKDU, selo u Zatrijebču

II - ANALIZA POSTOJEĆEG STANJA

1.Podaci o saobraćaju

Skoro sva naselja koja čine buduću opštinu Malesiju/Tuzi su saobraćajno povezana asfaltnim putevima različitih kategorija i različitog kvaliteta održavanja. Medjutim, u okviru naselja i izmedju njih, još ima neasfaltiranih puteva.

Javnim autobuskim prevozom sa Glavnim gradom povezana su naselja: Tuzi, Dušići, Vladni, Vranj i Lekovići. Ostala naselja nemaju organizovan nikakav javni prevoz.

Tuzi su povezane sa Glavnim gradom magistralnim putem kao dijelom međunarodnog puta koji Crnu Goru povezuje sa Republikom Albanijom.

Duž cijele teritorije buduće opštine Tuzi prolazi željeznička pruga Podgorica - Skadar, koja se za sada koristi isključivo za teretni saobraćaj.

2.Podaci o prirodnim resursima kao razvojnim potencijalima Malesije

Poljoprivredno zemljište, blaga klima, podzemne vode

-Glavni prirodni resurs Malesije je plodno poljoprivredno zemljište u površini od oko 10.000 hektara, blaga klima i izdašne podzemne vode koje služe za navodnjavanje obradjenih površina.

Podzemna pijaća voda

-Malesija je vrlo bogata podzemnom, vrlo kvalitetnom pijaćom vodom, koja se do sada ne koristi u komercijalne svrhe.

Na području Malesije postoji i jedno otvoreno podzemno jezero sa pijaćom vodom- Krevenica, koja se nalazi blizu sela Vuksanlekići, koje se, za sada, takodje ne koristi u komercijalne svrhe.

Skardarsko jezero

-Skardarsko jezero je nacionalni park i predstavlja vrlo značajan prirodni resurs Malesije, kao i Crne Gore uopšte, koji se nedovoljno koristi i nedovoljno dobro čuva. Ono je najveće jezero na Balkanu, vrlo bogato ribom.

Povoljni hidrološki i klimatski uslovi, obilje hrane i zaklona su usloveli intenzivan razvoj ribljih populacija u Skardarskom jezeru.

Takođe, te odlike dovele su do nekih neobičnih ihtioloških odlika Jezera. Relativno topla i plitka voda usloveli su da jezero ima ciprinidan karakter tj. u njemu dominiraju ribe iz porodice šarana (Cyprinidae), kao što su : **krap (šaran)** - Cyprinus carpio, **ukljeva** - Alburnus alburnus, **crvenperka** - Scardinius erythrophthalmus scardafa, **žutalj** - Rutilus rubilio i R. basak, **bijeli klijen** - Leuciscus cephalus albus , **mali endemični šaradan** - Pachychilon pictum, i dr.

Međutim, hidrološke i biološke odlike pritoka, a naročito pojava podvodnih izvora

(sublakustričnih izvora), koja imaju suprotne fizičko-hemijske odlike od ostale vode, omogućavaju pojavu salmonidnih riba (ribe iz porodice pastrmki): **pastrmka** - *Salmo trutta* m. *fario*, **glavatica** - *Salmo marmoratus*, **strun** - *Salmo farioides*, **kalifornijska pastrmka**.

Na kraju, blizina Jadranskog mora i relativno kratka komunikacija preko rijeke Bojane dovela je do pojave nekih morskih riba u ihtiofauni Skadarskog jezera: **jadranska jesetra** - *Acipenser naccarii*, **skakavice** *Mugil cephalus* i *M. ramada*, **kubla** - *Alosa fallax nilotica*, **list** - *Platichthys flesus*, **jegulja** - *Anguilla anguilla*, **morska paklara** - *Petromyzon marinus* i **lubina** - *Morone labrax*.

U jezeru ima više introdukovanih vrsta, a najbolje su se prilagodile **kinez** - *Carassius auratus gibelio* i **grgeč** - *Perca fluviatilis*.

Izvor: <http://www.npskadarklake.org/strana.asp?id=319&r=7>

Na Jezeru živi, gnijezdi se, zimuje ili preseljava 280 vrsta ptica, pa Jezero ima status Područja od međunarodnog značaja za boravak ptica (IBA) i nalazi se na svjetskoj listi vodenih staništa od međunarodnog značaja (RAMSAR).

Skadarsko jezero osim karaktera pravne formulacije, da pripada međunarodnim vodama, u međunarodnoj konkurenciji zauzima visoko mjesto kao područje najbogatije pticama. Zahvaljujući prvenstveno očuvanom ekosistemu Nacionalni park Skadarsko jezero ima tako veliki broj vrsta ptica od kojih su mnoge u najvećem dijelu svoga areala ugrožene i prorijeđene. Tako bogata ornitofauna, pored autohtonih vrsta ptica, sastoji se i od elemenata vrlo udaljenih oblasti, pa čak i drugih kontinenata.

Ekološke pogodnosti i biogeografska situacija Skadarskog jezera omogućili su širenje i rasprostranjenje nekoliko ekspazivnih vrsta, uglavnom mediteranskih (**Dauriska lasta** - *Hirundo daurica*, **ćubasta kukavica** - *Clamator glandarius*, i dr.).

Skadarsko jezero je stanište mnogih vrsta koje su u najvećem dijelu svog areala prorijeđene i ugrožene (**velika bijela čaplja** - *Egretta alba*, **kudravi pelikan** - *Pelecanus crispus*, **crni ibis** - *Plegadis falcinellus*, **šljuka livadarka** - *Gallinago media*, i dr.).

Poseban značaj imaju u Evropi prorijeđene gnjezdarije jezera (**mali kormoran** - *Phalacrocorax pygmaeus*).

Područje Parka je najznačajnije kao gnjezdilište, hranilište i odmorište migratornih vrsta. Vodene ptice (močvarice) ujedno predstavljaju važne indikatore promjena u ekosistemu.

Ornitofauna Skadarskog jezera odlikuje se vrstama (280) iz 18 taksonomskih redova.

Gnjurci - Podicipedidae (5 vrsta), **pelikani** - Pelecanidae (2 vrste), **kormorani** - Phalacrocoracidae (3 vrste), **čaplje** - Ardeidae (10 vrsta), **ražnjevi i čaplje kašikare** - Threskiornitidae (2 vrste), **rode** - Ciconiidae (2 vrste), **plovke** - Anatidae (8 vrste), **ždralovi** - Gruidae (1 vrsta), **barske koke** - Rallidae (4 vrste + 2

Studija o opravdanosti formiranja opštine Malesija/Tuzi

nepouzdana nalaza), **ostrigari** - Haematopodidae (1 vrsta), **zujavci** – Charadriidae (6 vrsta + 1 nepouzdan nalaz) i **šljuke** – Scolopacidae (17 vrsta).

Ekološki vezane za vlažna područja, a ne pripadaju fauni močvarnih ptica, su sljedeće zaštićene vrste: **eja močvarica** - Circus aeruginosus, **vodomar** - Alcedo atthis, **orao ribar** - Pandion haliaetus, **orao bijelorepan** - Haliaetus albicilla.

Vrste morskih ekosistema, koje nalazimo na Skadarskom jezeru: **morski gnjurci** – Gaviidae (3 vrste) i **galebovi** i **čigre** – Laridae (14 vrsta).

Izvor: <http://www.npskadarklake.org/strana.asp?id=318&r=7>

Raznovrstan je biljni svijet kako u samom jezeru tako i u njegovom okruženju.

Ekosistem Skadarskog jezera je izuzetno složen, submediteranskog tipa, sa dominacijom slatkovodnih i močvarnih biotopa naročito uz sjevernu obalu, ali i prisustvom šumošikara, gariga i kamenjara na južnim karstnim padinama, što sveukupno ukazuje na florističku i vegetacijsku raznovrsnost i bogastvo.

Zajednica algi Skadarskog jezera, odlikuje se raznovrsnošću mikrofitskih i makrofitskih predstavnika. Od mikrofitskih, koje mahom obuhvataju planktonske i epifitske oblike, determinisano je čak 930 vrsta, varijeteta i formi, u okviru 174 roda. Posebno mjesto među vodenim makrofitama ima makrofitska algoflora i među njima hare sa 24 vrste.

Močvarna vegetacija zauzima veliki prostor uz sjevernu obalu i zalive. Čine je zajednice flotantrnih (žuti ibijeli lokvanji, kasoranja...) i emerznih (trska, rogoz...) biljaka. Od višestrukog je značaja za ekosistem Skadarskog jezera u cjelini, a posebno kao mrijestilište većeg broja riba i gnjezdilište i hranilište mnogih ptica.

Od posebne važnosti za samo Jezero i njegov metabolizam jesu zajednice submerznih biljaka (ispod površine vode).

Na vodoplavnim terenima egzistiraju vrste roda vrbe - Salix gradeći, uglavnom šumarke i šumu „Manastirka tapija“ na ušću Morače, koja pokazuje ekspanziju širenja.

Južnu, kamenitu obalu Jezera karakterišu degradirani tipovi šumske vegetacije: šumošikare, garige i kamenjari. U šumošikarama viših položaja najčešća vrsta je belograbić. Gradi različite zajednice u kojima su više vrsta hrasta, nar, drača, zanovijet, jasen, zelenika, kostrika i dr. U neposrednoj blizini NP, u Krajini, nalazi se stara, dobro očuvana šuma pitomog kestena. Gariga i kamenjar predstavljaju krajnji stepen degradacije vegetacijskog pokrivača.

Karakteristična je zajednica Stipo-salvietum sa prostranim površinama obraslim pelimom. Osim pelima, u bogatoj flori ljekovitog, medonosnog i aromatičnog bilja, zastupljeni su: vrijes, smilje, ruzmarin, glog, vranilova trava, različite vrste mente i bosiljka, lovor, kantarion, hajdučka trava i dr. Bliže Jezeru, a posebno na ostrvima, nalaze se ostaci makije sa hrastom crnika i lovorom. Iako se radi o degradiranoj vegetaciji, odlikuje se raznovrsnom florom bogatom ljekovitim, aromatičnim i medonosnim biljem, ali i prisustvom značajnog broja endema i zakonom zaštićenih

biljnih vrsta.

Endemičnu floru predstavljaju: srpska ramonda, žuta divlja lala (Zakonom zaštićene), nježna kockavica, šafrani, zanovijet, modro lasinje, svilena i dalmatinska žutilovka, divlji komorač, kuglasto devesilje i dr.

Izvor: <http://www.npskadarlake.org/strana.asp?id=9&r=7>

Jezero ima i bogatu istoriju i kulturu o čemu svjedoče brojni arheološki lokaliteti, srednjovjekovni mostovi, crkve, utvrdjenja i narodna arhitektura.

-Skadarsko jezero na području Malesije ima i nekoliko izvora pijaće vode.

Foto Vikdu, izvor pijaće vode Vitoja na Skadarsko jezeru

-Skadarsko jezero, pored toga što je bogato ribom, pticama i biljnim svijetom, vrlo bogato je kvalitetnim tresetima kao sirovinom za proizvodnju organskih đubriva i tresetnim ljekovitim blatom (podhumsko blato) koje bi moglo da ima široku primjenu u medicini (balneologiji). Analize uradjene u periodu između 1987- 1995. godine, ukazuju na veliki potencijal u korišćenju treseta i tresetnog podhumskog blata.

Prema pomenutim istraživanjima, jezero u okolini Podhuma ima oko 30 miliona m³ kvalitetnih treseta veoma upotrebljivih za proizvodnju organskih đubriva, čije postupno korišćenje ne bi škodilo ekologiji Jezera. S obzirom da se prema tim istraživanjima, sloj treseta godišnje povećava za po 1,5 cm, sada su raspoložive količine ove vrijedne sirovine mnogo veće od tada procijenjenih.

Postoje firme iz Evrope koje su već iskazale direktno interesovanje za investiranje u eksploataciju podhumskog treseta i ljekovitog blata, uz čvrste garancije stručnjaka da to ne bi štetilo životnoj sredini.

Naravno da bi se treseti i ljekovito blato eksploatisali uz dobijanje koncesija od strane Države i uz strogu kontrolu nivoa uticaja na životnu sredinu.

Firma iz Slovenije koja je iskazala inteersovanje za investiranje i/ili za ustupanje (uz naknadu) tehnologije za preradu treseta, sada tu sirovinu uvozi iz Madjarske i Ukrajine, a gotove proizvode prodaje u Sloveniji i u Okruženju, uključujući i Crnu Goru.

Foto Vikdu, Skadarsko jezero

Klimatski uslovi

-Klimatski uslovi sa velikom brojem sunčanih dana u godini i vjetrovi koji skoro neprestano duvaju s Jezera, predstavljaju ogromni prirodni potencijal u proizvodnji električne energije na bazi sunca i vjetra, što u Evropi i svijetu postaje i trend i državna obaveza. Na duži rok i to predstavlja značajan resurs ekonomskog razvoja.

Gradjevinski kamen

-Neima zvaničnih podataka, ali je poznato da na području Malesije ima i kvalitetnog gradjevinskog kamena (krečnjaka), koji se ne eksploatiše, a koji se decenijama i vjekovima koristio za gradnju stambenih i drugih objekata.

Neki od nekadašnjih kamenloma bi mogli biti ponovo pokrenuti.

Šume

-Malesija nije bogata šumama interesantnim za komercijalne svrhe, ali ni to malo što se ima, ne koristi se kontrolisano i racionalno.

Cijevna

-Rijeka Cijevna predstavlja turističku atrakciju i pruža mogućnost organizovanja raznih sportskih i sportsko-turističkih manifestacija. Kanjon Cijevne je jedinstven. Zagrebački „Večernji list“ je svojevremeno pisao o ljepotama Cijevne i njenog kanjona pod naslovom „Jugoslovenski Kolorado“. Ova se činjenica zasad slabo koristi u turističke svrhe.

Cijevna ima čistu i bistru vodu i lijepe plaže, koje u ljetnjim mjesecima postaju stjecište gradjana Malesije i Podgorice. Ni ovaj segment korišćenja Cijevne nije organizovan i komercijalizovan.

Foto Vikdu, Plaža na Cijevni

Cijevna je bogata i šljunkom i pijeskom, čije korišćenje će se morati kontrolisano i racionalno komercijalizovati.

Foto Malesia org, Vodopadi na Cijevni

-Potrebno je sagledati i mogućnost i isplativost eventualne izgradnje jedne ili više hidroelektrana na Cijevni, vodeći pritom računa o uticaj na životnu sredinu.

Kučka (Hotska) korita

-Planina zvana Kučka korita (nekada Hotska korita) koja jednim dijelom, nezvanično ali faktički, pripada Malesiji, je takodje atraktivna za razvoj turizma, prije svega etno i eko turizma.

Ljekovito i eterično bilje i šumski plodovi

-Brdski predjeli Malesije su bogati ljekovitim i eteričnim biljem i šumskim plodovima i za očekivati je da će se organizovati njihov otkup i prerada (pelin, drenjina, divlji nar, lješnik...).

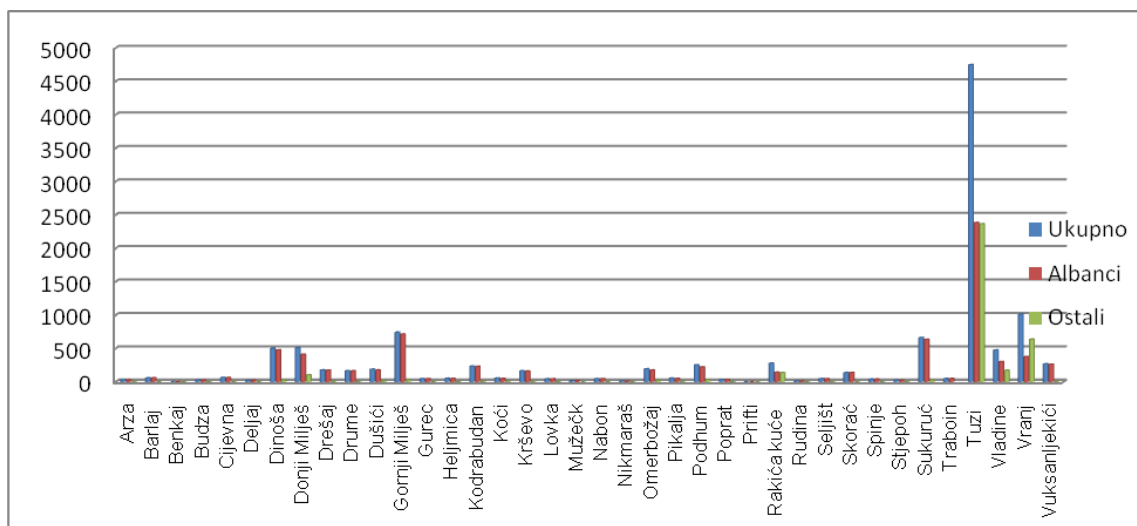
3. Demografija

Broj stanovnika i (uprošćena) nacionalna struktura , popis 2011.

Red. br.	Ime naselja	Ukupan broj stanovnika	Nacionalna struktura	
			Albanci	Ostali
1	Arza	29	27	2
2	Barlaj	57	57	-
3	Benkaj	-	-	-
4	Budza	25	25	-
5	Cijevna	63	62	1
6	Deljaj	23	23	-
7	Dinoša	500	475	25
8	Donji Milješ	512	411	101
9	Drešaj	176	173	3
10	Drume	164	163	1
11	Dušići	188	175	13
12	Gornji Milješ	742	714	28
13	Gurec	46	46	-
14	Heljmica	51	51	-
15	Kodrabudan	233	228	5
16	Koči	54	48	6
17	Krševo	164	159	5
18	Lovka	43	43	-
19	Mužek	15	15	-
20	Nabon	46	46	-
21	Nikmaraš	10	10	-
22	Omerbožaj	193	174	19
23	Pikalja	54	49	5
24	Podhum	253	221	32
25	Poprat	33	33	-
26	Prifti	-	-	-
27	Rakića kuće	279	143	136
28	Rudina	10	10	-
29	Seljišt	47	45	2
30	Skorać	137	137	-
31	Spinje	39	39	-
32	Stjepoh	24	23	1
33	Sukuruć	661	635	26
34	Traboin	48	48	-
35	Tuzi	4748	2383	2365
36	Vladine	474	301	173
37	Vranj	1012	375	637
38	Vuksanljekići	267	262	5
	UKUPNO:	11.420	7.829	3.591

Napomena: Kompletanu tabelu MONSTAT-a sa podacima o nacionalnoj odnosno etničkoj pripadnosti, zbog obimnosti nijesmo mogli prikazati u ovoj Studiji, pa smo pribjegli uprošćenoj varijanti.

Studija o opravdanosti formiranja opštine Malesija/Tuzi

Dijagram 1. Broj stanovnika buduće opštine Malesijua/Tuzi i nacionalna struktura po naseljima

Komentar podataka iz tabele:

I pored doseljavanja zadnjih godina velikog broja pripadnika neautohtonog naroda, Albanci na područje Malesije i dalje čine ubjedljivu većinu u ukupnoj populaciji (68,5%).

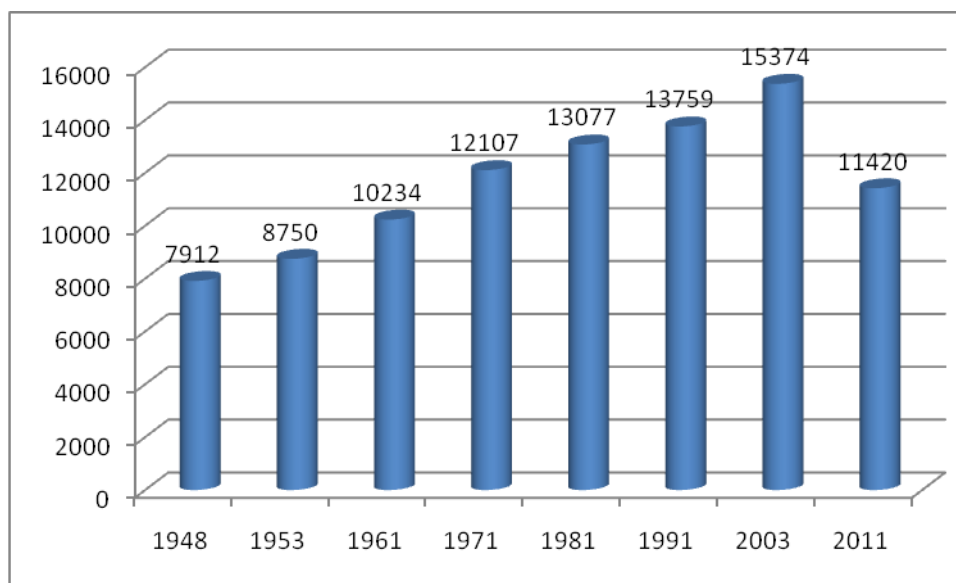
Kretanje broja stanovnika Malesije, 1948-2011.g.

	Ime naselja	1948	1953	1961	1971	1981	1991	2003	2011
1	Arza	120	104	116	155	156	182	165	29
2	Barlaj	114	111	146	156	123	209	80	57
3	Benkaj	62	69	61	78	44	29	10	-
4	Budza	120	129	119	148	161	109	38	25
5	Cijevna	173	186	196	214	134	190	285	63
6	Deljaj	60	67	74	122	165	137	65	23
7	Dinoša	272	377	457	575	669	785	963	500
8	Donji Milješ	195	226	302	373	450	361	504	512
9	Drešaj	33	45	63	111	133	175	159	176
10	Drume	440	510	580	663	768	663	538	164
11	Dušići	183	277	219	497	432	314	422	188
12	Gornji Milješ	351	313	381	431	552	708	1000	742
13	Gurec	171	141	187	190	133	144	85	46
14	Heljmica	123	135	158	211	207	217	196	51
15	Kodrabudan	78	96	128	92	110	247	385	233
16	Koči	416	471	446	536	386	237	126	54
17	Krševo	387	486	687	640	360	304	249	164
18	Lovka	245	200	212	255	232	169	92	43
19	Mužečk	65	53	84	95	100	63	19	15
20	Nabon	73	75	79	82	88	110	72	46
21	Nikmaraš	80	77	73	90	55	26	13	10
22	Omerbožaj	54	60	112	184	250	353	134	193
23	Pikalja	236	268	287	296	273	189	119	54
24	Podhum	100	121	162	216	268	279	303	253
25	Poprat	174	204	151	146	163	157	127	33
26	Prifti	115	131	131	102	13	4	2	-
27	Rakića kuće	52	56	72	82	108	99	200	279
28	Rudina	205	214	219	278	270	225	57	10
29	Seljišt	228	253	260	292	184	157	81	47
30	Skorać	260	264	302	359	375	392	347	137
31	Spinje	182	185	160	150	108	129	237	39
32	Stjepoh	168	178	189	231	285	169	77	24
33	Sukuruć	260	264	302	414	544	779	853	661
34	Traboin	100	122	143	138	175	164	125	48
35	Tuzi g.	1118	1286	1606	2059	2720	2886	5012	4748
36	Vladine	245	208	289	348	441	459	651	474
37	Vranj	582	522	738	671	903	1069	1041	1012
38	Vuksanlekići	240	266	343	427	539	570	542	267
	UKUPNO:	7.912	8.750	10.234	12.107	13.077	13.759	15.374	11.420

Tabela br. 2, Kretanje broja stanovnika Malesije u periodu 1948.-2011.g.

Komentar podataka iz tabele:

Iz tabele se vidi da se pojedina sela gasu i da se broj stanovnika u Malesiji vremenom smanjuje. Popisom iz 2011. g. je utvrđen manji broj stanovnika nego popisom iz 2003, iz 1991, iz 1981. i iz 1971.godine, a razlog tome najvećim dijelom je višedecenijska emigracija, a jednim dijelom i promjena metodologije popisa za popis izvršen 2011.g.

Dijagram 2. Kretanje broja stanovnika Malesije, 1948-2011.g

Starosna struktura stanovništva Malesije, popis 2011.g.

	Ime naselja	Ukupno	0-34	35-64	65 i više
1	Arza	29	14	9	6
2	Barlaj	57	31	19	7
3	Benkaj	2			2
4	Budza	25	14	8	3
5	Cijevna	63	38	17	8
6	Deljaj	23	10	9	4
7	Dinoša	500	243	181	76
8	Donji Milješ	512	283	174	55
9	Drešaj	176	101	62	13
10	Drume	164	76	64	24
11	Dušići	188	103	61	24
12	Gornji Milješ	742	410	255	77
13	Gurec	46	21	20	5
14	Heljmica	51	27	17	7
15	Kodrabudan	233	138	74	21
16	Koči	54	28	20	6
17	Krševo	164	84	57	23
18	Lovka	43	25	15	3
19	Mužek	15	8	6	1
20	Nabon	46	15	23	8
21	Nikmaraš	10	4	4	2
22	Omerbožaj	193	92	69	32
23	Pikalja	54	24	17	13
24	Podhum	253	148	84	21
25	Poprat	33	15	12	6
26	Prifti				
27	Rakića kuće	279	156	97	26
28	Rudina	10	5	5	
29	Seljišt	47	21	19	7

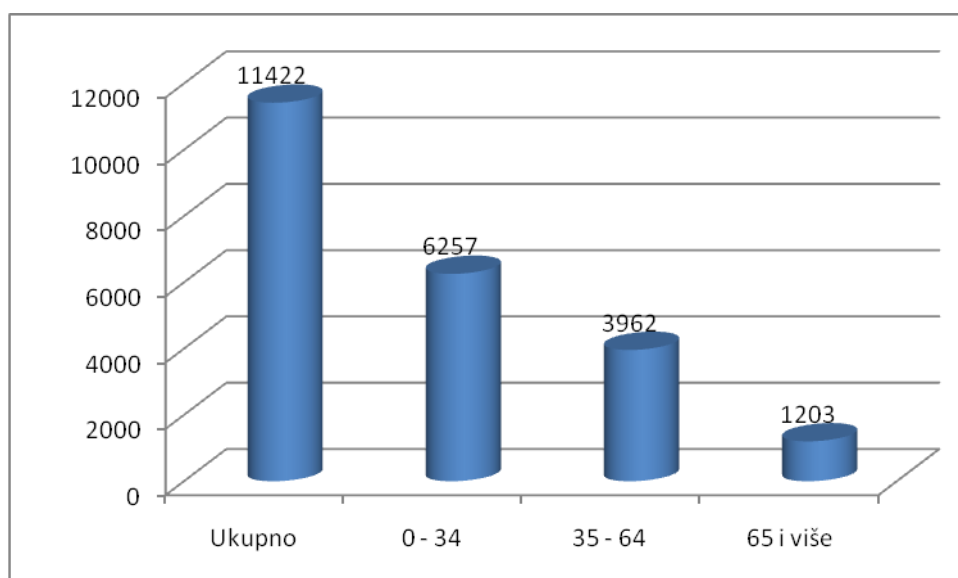
Studija o opravdanosti formiranja opštine Malesija/Tuzi

30	Skorać	137	65	44	28
31	Spinje	39	17	18	4
32	Stjepoh	24	7	8	9
33	Sukuruć	661	345	234	82
34	Traboin	48	19	21	8
35	Tuzi g.	4.748	2.747	1.624	377
36	Vladine	474	262	161	51
37	Vranj	1.012	533	355	124
38	Vuksanlekići	267	128	99	40
	UKUPNO:	11.422	6.257	3.962	1.203
	Podgorica	150.977	77.064	58.777	15.136

Tabela br.3, Starosna struktura stanovništva Malesije

Komentar podataka iz tabele:

Iz gornje tabele se vidi da od ukupno 11.422 stanovniuka Malesije, 6.267 ili skoro 55% su mlađji od 35 godina, a između 35 i 64 godine je 3.962 stanovnika ili oko 35%, iz čega proizilazi da Malesija ima mlađu populaciju od Glavnog grada zajedno sa Malesijom, koji ima učešće populacije do 34 godine od 51% a od 35 do 64 godine 39% od ukupnog stanovništva

Dijagram br.3, Starosna struktura stanovništva Malesije

Obrazovna struktura stanovništva Malesije, popis 2011.g.

	Ime naselje	Ukupno	Bez odgov.	Bez škole	Osnovn. škola	Srednja škola	Viša i visoka škola	Postdipl. i magistr.	Doktoranti
1	Arza	18	1	2	9	5	-		
2	Barlaj	37	3	9	22	2	1		
3	Benkaj	2			2				
4	Budza	21	1	1	12	5	2		
5	Cijevna	49		10	35	4			

Studija o opravdanosti formiranja opštine Malesija/Tuzi

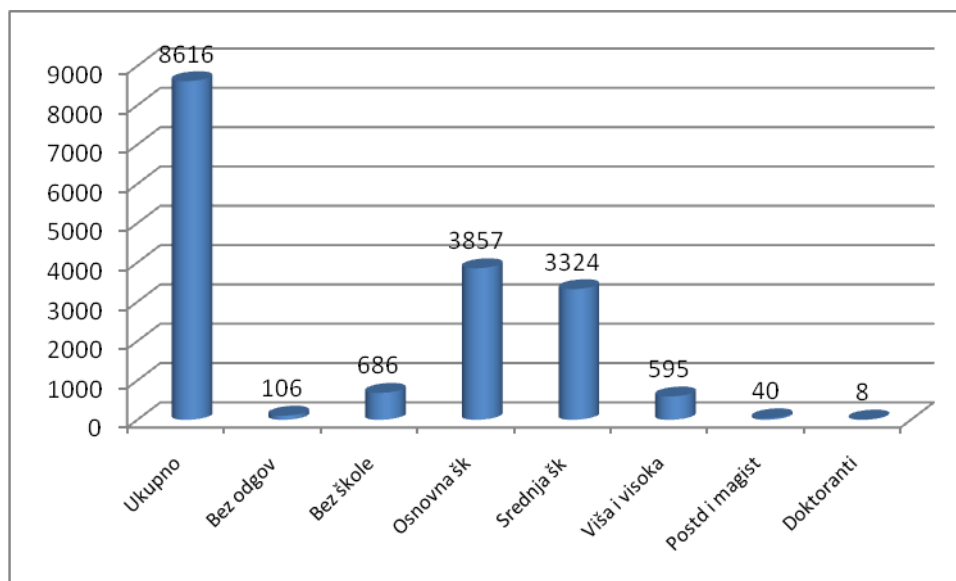
6	Deljaj	21	1	3	9	4	4		
7	Dinoša	398	1	40	176	151	29	1	
8	D.Milješ	379	37	32	146	145	17	1	
9	Drešaj	130		11	61	42	16		
10	Drume	132	2	14	76	37	3		
11	Dušići	140		15	64	51	9	1	
12	G. Milješ	574	3	42	265	211	50	3	
13	Gurec	34		6	22	5	1		
14	Heljmica	38		7	16	11	4		
15	Kodrabud.	163	1	18	75	58	8	3	
16	Koći	38	1	5	22	10			
17	Krševo	131	3	12	62	49	3	1	1
18	Lovka	34		11	19	3	1		
19	Mužek	12			8	4			
20	Nabon	40	1	7	21	10	1		
21	Nikmaraš	8		1	7				
22	Omerbožaj	155	2	7	88	45	12	1	
23	Pikalja	47		7	22	16	2	1	
24	Podhum	190	1	12	100	60	16	1	
25	Poprat	27	1	7	17	2			
26	Prifti	--							
27	Rakića k.	204		14	75	99	15		1
28	Rudina	6	1		3	2			
29	Seljišt	39		5	30	4			
30	Skorać	110	5	16	61	25	2	1	
31	Spinje	33		6	15	8	4		
32	Stjepoh	22	1	2	17	2			
33	Sukuruć	510	3	50	213	204	39		1
34	Traboin	43		8	26	8	1		
35	Tuzi g.	3.496	31	212	1.417	1.534	275	23	4
36	Vladine	343		15	205	112	10	1	
37	Vranj	769	5	63	349	300	50	2	
38	Vuksanl.	223	1	16	90	96	19		1
	UKUPNO:	8.616	106	686	3.857	3.324	595	40	8

Tabele br. 4, Obrazovna struktura stanovništva Malesije

Komentar podataka iz tabele:

Na osnovu podataka iz gornje tabele, da se zaključiti da buduća opština Tuzi ima izvanredan razvojni kadrovski potencijal, jer ima 3.324 osoba sa srednjom školskom spremom, 595 sa višom i visokom školskom spremom, 40 magistara i 8 doktora nauka.

U posljednje vrijeme, sve više mladih iz Malesije pohađa fakultete, visoke škole, magistarske i doktorske studije u Crnoj Gori, na službenom jeziku, ali je sve više i onih koji studiraju i u inostranstvu, u Albaniji, na Kosovu, u SAD-u i Evropi. Oni svakako garantuju svijetlu budućnost Malesije.

Dijagram br. 4, Obrazovna struktura stanovništva Malesije

Broj učenika u osnovnim školama u Malesiji

Broj učenika u 2011/2012. godine.		
Naziv škole	Područna jedinica	Broj učenika
29. novembar	Matična	181
29. novembar	Prifte	5
29. novembar	Krševo	2
Đerđ Kastrioti Skenderbeg	Matična	23
Đerđ Kastrioti Skenderbeg	Poprat	4
Đerđ Kastrioti Skenderbeg	Donji Zatrijebač	4
Đerđ Kastrioti Skenderbeg	Cijevna Zatrijebačka	6
Jedinstvo	Matična	59
Mahmut Lekić	Matična	1031
Mahmut Lekić	Vuksan Lekići	39
Mahmut Lekić	Sukuruć	48
Mahmut Lekić	Milješ	35
	UKUPNO	1437

Tabela br. 5, Broj učenika osnovnih škola u Malesiji

Komentar podataka iz tabele:

Djeca osnovnoškolskog uzrasta su u potpunosti obuhvaćena osnovnim obrazovanjem i oni čine oko 13% ukupn populacije.

Studija o opravdanosti formiranja opštine Malesija/Tuzi

Aktivno i neaktivno stanovništvo sa 15 i više godina starosti, popis 2011.g.

Naselje	Pol	Ukupno	Aktivno stanovništvo		Neaktivno stanovništvo			
			Nezaposleni	Zaposleni	Penzioneri	Studenti	Domaćice	Bez. odg.
Arza	muško	10	1	1	2	1	5	
Arza	žensko	8	1		1	0	6	
Barlaj	muško	21		1		4	15	1
Barlaj	žensko	16				1	15	
Benkaj	muško	1				0	1	
Benkaj	žensko	1				0	1	
Budza	muško	10		2	1	1	6	1
Budza	žensko	11		1	2	1	7	
Cijevna	muško	29		4	3	0	22	
Cijevna	žensko	20				0	20	1
Delaj	muško	12	1	2		3	5	
Delaj	žensko	9	2		3	1	3	
Dinoša	muško	191	10	55	41	33	33	1
Dinoša	žensko	207	12	25	26	33	33	
Donji Milješ	muško	207	47	53	24	26	57	
Donji Milješ	žensko	172	15	20	16	14	105	
Drešaj	muško	64		21	3	7	32	
Drešaj	žensko	66		6	3	10	47	
Drume	muško	68	12	19	12	3	20	
Drume	žensko	64	6	9	8	6	35	
Dušici	muško	63	3	20	7	10	23	
Dušici	žensko	77	1	5	15	16	40	1
Gornji Milješ	muško	298	51	101	48	51	45	
Gornji Milješ	žensko	276	28	26	31	37	152	
Gurec	muško	19	3	1		0	13	
Gurec	žensko	15	1		3	3	10	
Helmnica	muško	18	1	6		0	11	
Helmnica	žensko	20			1	1	17	
Koci	muško	20		5	2	2	11	1
Koci	žensko	18		1	2	2	13	
Kotrabudan	muško	83	21	37	7	10	8	1
Kotrabudan	žensko	80	12	14	2	10	42	1
Krševo	muško	69	17	26	12	8	6	
Krševo	žensko	62	4	3	7	11	36	
Lovka	muško	20	1	6	3	0	10	
Lovka	žensko	14				0	14	
Mužeška	muško	7		2	1	0	4	
Mužeška	žensko	5		1	2	0	2	
Nabon	muško	20				0	20	
Nabon	žensko	20			1	0	18	
Nikmaraš	muško	3	2			0	1	
Nikmaraš	žensko	5			1	1	3	
Omerbožovici	muško	84	21	16	16	12	19	
Omerbožovici	žensko	71	11	7	13	8	32	
Pikalj	muško	28		5	5	7	11	
Pikalj	žensko	19		1		1	17	

Studija o opravdanosti formiranja opštine Malesija/Tuzi

Podhum	muško	103	1	28	4	19	50	
Podhum	žensko	87		12	4	14	57	
Poprat	muško	15	1	2		0	12	
Poprat	žensko	12				0	12	
Rakica Kuce	muško	104	2	5	15	14	66	
Rakica Kuce	žensko	100	1	3	6	12	76	
Rudine	muško	2	2			0	0	1
Rudine	žensko	4	1			1	2	
Selište	muško	20		2	1	1	16	
Selište	žensko	19			4	2	13	
Skorac	muško	55	3	5	13	6	28	
Skorac	žensko	55		3	13	5	33	
Spinja	muško	15	1		1	3	10	
Spinja	žensko	18	1	1	1	3	12	
Stjepovo	muško	13	5		3	0	5	
Stjepovo	žensko	9	1		1	0	7	
Sukuruc	muško	261	10	81	36	20	114	
Sukuruc	žensko	249	5	29	17	21	177	2
Trabojin	muško	23	2		3	0	18	
Trabojin	žensko	20		2	1	2	15	
Tuzi	muško	1766	306	562	218	241	435	1
Tuzi	žensko	1730	202	297	160	212	847	
Vladni	muško	174	12	59	23	23	57	2
Vladni	žensko	169	6	13	23	19	107	
Vranj	muško	394	45	110	55	37	146	
Vranj	žensko	375	24	46	30	33	242	
Vuksanlekici	muško	116		42	11	11	52	
Vuksanlekici	žensko	107		14	10	15	67	
Ukupno:		8536	915	1.818	977	1.092	3720	14

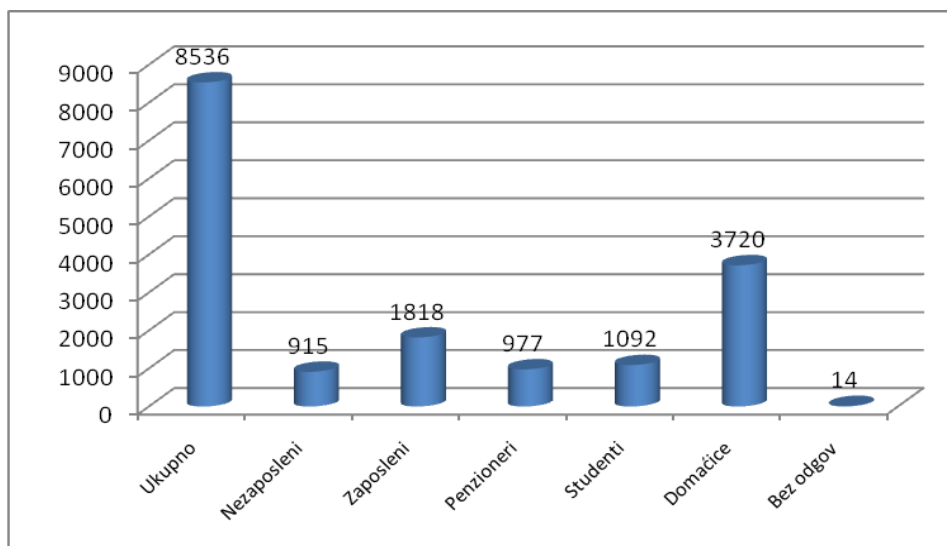
Tabela br. 6, aktivno i neaktivno stanovništvo Malesije sa 15 i više godina

Komentar podataka iz tabele:

Stopa nezaposlenosti je previsoka, jer je nezaposleno čak 915 osoba ili preko 10% od ukupnog broja radno sposobnih stanovnika, ili na svaka dva zaposlena dolazi po jedan nezaposleni.

Zaposlenih je 1.818, ali za pretpostaviti je da ta cifra nije ni približno tačna, kada se uzmu u obzir lica koja rade na crno, čiji je broj teško utvrditi.

Ohrabruje podatak da u Malesiji ima čak 1.092 studenta. Oni predstvljaju najveće bogatstvo i budućnost Malesije.

Dijagram br. 5, Aktivno i neaktivno stanmovništvo Malesije sa 15 i više godina

Broj domaćinstava u Malesiji, popis 2011.g.

(preliminarni podaci)

	Ime naselje	Broj domaćinstava
1	Arza	Z
2	Barlaj	9
3	Benkaj	Z
4	Budza	6
5	Cijevna	12
6	Deljaj	6
7	Dinoša	161
8	Donji Milješ	136
9	Drešaj	37
10	Drume	39
11	Dušići	48
12	Gornji Milješ	187
13	Gurec	15
14	Heljmica	9
15	Kodrabudan	43
16	Koći	11
17	Krševo	37
18	Lovka	12
19	Mužek	Z
20	Nabon	11
21	Nikmaraš	Z
22	Omerbožaj	49
23	Pikalja	17
24	Podhum	50
25	Poprat	10
26	Prifti	-
27	Rakića kuće	60
28	Rudina	Z

Studija o opravdanosti formiranja opštine Malesija/Tuzi

29	Seljišt	12
30	Skorać	35
31	Spinje	10
32	Stjepoh	8
33	Sukuruć	122
34	Traboin	14
35	Tuzi g.	1161
36	Vladine	120
37	Vranj	239
38	Vuksanljekići	62
UKUPNO:		2.748

Tabela br. 7, Broj domaćinstava

Komentar podataka iz tabele:

Upoređivanjem broja stanovnika i broja domaćinstava, dolazi se do podatka da domaćinstvo u Malesiji u prosjeku ima nešto preko četiri člana.

Kuće/stanovi u Malesiji, popis 2011.g.

Naselje	Ukupno	Stalno nastanjeni	Povremeno nastanjeni	Napušteni	Nema podataka
Arza	7	5	2		
Barlaj	17	9	8		
Benkaj	10	1	9		
Budza	22	6		12	4
Vladine	112	111	1		
Vranj	267	230	21	3	13
Vuksanljekići	65	62	3		
Gornji Milješ	189	172	14		3
Gurec	11	10	1		
Deljaj	14	6	8		
Dinoša	140	112	17	11	
Donji Milješ	129	123	6		
Drešaj	37	37			
Drume	50	39		11	
Dušići	56	47	5	4	
Kodrabudan	54	42	12		
Koći	71	11	18	42	
Krševo	43	37	4	1	1
Lovka	14	12	2		
Mužek	9	2	7		
Nabon	12	11	1		
Nikmaraš	12	2	4	6	
Omerbožaj	68	49	10	9	
Pikalja	27	16	6	5	
Podhum	53	50	3		
Poprati	34	11	23		
Prifti	10		2	8	
Kuća Rakića	59	59			
Rudina	24	3	12	9	

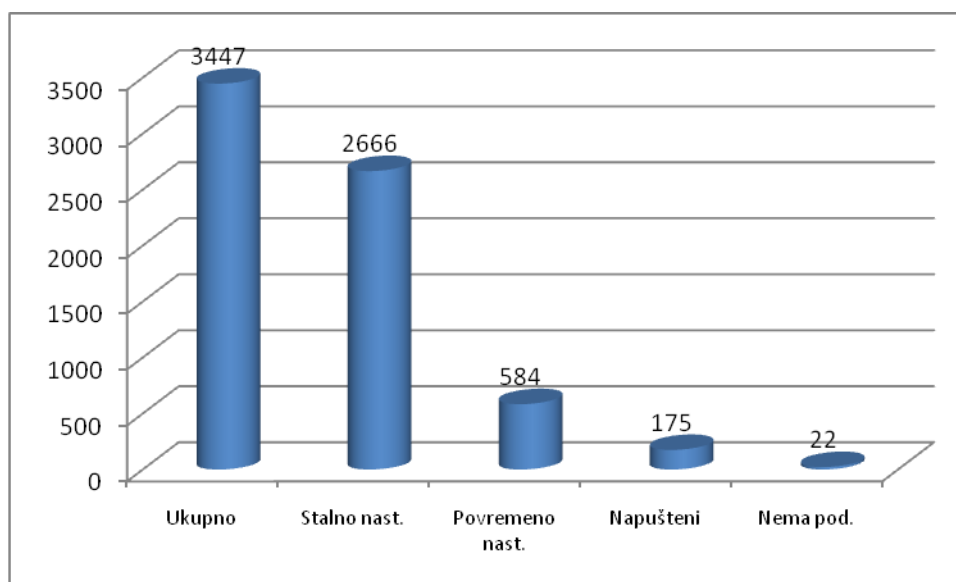
Seljišt	33	12	14	7	
Skorać	47	35		12	
Spinje	15	10	5		
Stjepoh	19	8	8	3	
Sukuruć	152	123	29		
Traboin	22	14	8		
Tuzi Grad	1307	1098	206	2	1
Fundina	195	71	100	24	
Heljmica	15	9	6		
Cijevna	26	11	9	6	
Ukupno	3.447	2.666	584	175	22

Tabela br.8, Stanovi-kuće na teritoriji Malesije

Komentar podataka iz tabele:

Prema popisu iz 2011.g. u Malesiji ima ukupno 3.447 stanova odnosno kuća. Medjutim, ta cifra nije realna, jer ih u svakom slučaju ima makar 20% više, jer, recimo samo da novo „divlje” naselje Karabuško polje ima oko 500 kuća, koje nijesu iskazane u tabeli. Iz ovoga proizilazi da u Malesiji ima preko 4.000 kuća odnosno stanova.

Medjutim, zabrinjavajući podatak je taj što je oko 200 domova ugašeno (napušteno) a čak oko 600 se koristi samo povremeno, od strane vlasnika koji žive i rade u inostranstvu, kada dolaze u posjetu svom zavičaju. Ovakav trend se,nažalost, nastavlja.

Dijagram br.6, Stanovi-kuće na teritoriji Malesije/Tuzi

4. Podaci o ustanovama

4.1.Obrazovanje

U Malesiji postoje tri osnovne škole sa svojim područnim odjeljenjima i to:
-OŠ „Mahmut Lekić” u Tuzima, sa područnim odjeljenjima u Sukuruću, Vuksanlekićima i Milješu;

-OŠ 29. Novembar u Dinoši sa područnim odjeljenjima u Kreševu i Priftu i
-OŠ Djerdj Kastrioti-Skenderbeg u Zatrijebču, sa područnim odjeljenjima u Popratu, Donjem Zatribču i Cijevni Ztrijebačkoj.
U Tuzima je i srednja škola „25.maj” sa nastavom na Albanskom i Crnogorskom jeziku.

4.2. Kultura

U Tuzima je nedavno sagradjen dom kulture odnosno Kulturno informativni centar, a u Sukuruću Dom kulture.

U selu Lekovići (Lekaj) postoji i Etnografski muzej u privatnom vlasništvu.
Na području Malesije djeluje nekoliko amaterskih kulturno umjetničkih društava.
Tuzi imaju i tradicionalnu manifestaciju karnevala pod originalnim nazivom „Koret”.

4.3. Sport

Najstariji sportski klub u Malesiji je fudbalski klub DEČIĆ. Pored fudbala, u Tuzima sa velikim uspjehom djeluje i tekfondo klub.

Od sportskih objekata, u Tuzima postoje dvije sportske dvorane (pri osnovnoj i pri srednjoj školi), stadion FK DEČIĆ, jedan privatni zatvoreni sportski teren (balon) i više otvorenih improvizovanih fudbalskih igrališta.

4.4. Zdravstvo

U Tuzima djeluje dom zdravlja sa ambulantom, dvije apoteke, veterinarska stanica.

5.Podaci o industriji

U Malesiji nema industrije, ali na njenoj teritoriji je registrovano preko 300 privrednih subjekata u raznim oblicima organizovanja i u raznim oblastima djelovanja.

6. Podaci o poljoprivredi

Malesija raspolaže sa oko 10.000 ha vrlo plodnog poljoprivrednog zemljišta.

Sve veće su površine pod vinogradima, na šta utiče i odluka Plantaža „13.jul” da otkupljuju proizvedeno groždje.

Proizvodnja povrća odvija se na otvorenom i u plastenicima, kojih svakim danom ima sve više.

U posljednje vrijeme, sve se više proizvodi i voće (šljiva,kruška, jabuka, kivi, nar) a počelo se i sa uzgojom novih sorti maslina.

Veliki problem u poljoprivredi je neorganizovanost , stihijska proizvodnja i tržišna neprilagodjenost.

7.Podaci o trgovini

Na području Malesije ima veliki broj privrednih društva koja se bave unutrašnjom i spoljnom trgovinom (na veliko) i na desetine minimarketa i nekoliko supermarketa.

Najpoznatija privredna društva koja u Malesiji imaju sjedišta ili filijale su:

- ROKŠPED,
- KASTELANA,
- EUROPAKT,
- ALBINO i druga.

8.Podaci o turizmu i ugostiteljstvu

Turizam u Malesiji, nažalost, nije razvijen. Malesija nema ni turističku organizaciju. Ovoj oblasti se tek treba posvetiti pažnja.

Ugostiteljstvo je dosta razvijeno. Veliki je broj vrlo uspješnih ugostiteljskih objekata, kafića i restorana.

Najpoznatiji je restoran u etno stilu TROJA u Tuzima, koji je poznat i van granica Crne Gore, zatim restoran NIAGARA na rijeci Cijevni, motel RUJELA, kafići MARTINI i MAIN STREET u Tuzima itd.

9.Podaci o infrastrukturi

Naselja su dosta dobro povezana putnom infrastrukturom, ali još ima dionica lokalnih puteva koje čekaju na asfaltiranje. Cijelom dužinom Malesije, u pravcu sjever-jug, prolazi međunarodni put Podgorica – Skadar.

Ipak, mnogi putevi su preuski i u zapuštenom stanju. Nedavno je završena rekonstrukcija dijela puta Tuzi –Božaj, koji čini dio puta Podgorica – Skadar.

Preostalo je da se rekonstruiše još nekoliko kilometara ovog puta.

Za Malesiju će od posebnog značaja biti put koji preko Zatrijebča i Albanije vodi do Gusinja, čija rekonstrukcija je započela. U lošem je stanju i jako uzak je put za Zatrijebač. Put za Kuče je rekonstruisan i proširen, dok je put za Zatrijebač ostavljen za neka bolja vremena.

Kroz Malesiju prolazi i željeznička pruga Podgorica – Skadar, sa željezničkom stanicom i carinskom ispostavom u Tuzima, koja se za sada koristi isključivo za teretni saobraćaj.

10.Podaci o informisanosti

Malesija nema svoj lokalni javni servis na albanskom jeziku. Na javnom državnom servisu svakodnevno se emituju kratke vijesti, a jednom sedmično se emituje i 45-tominutna emisija MOZAIKU.

I radio Crne Gore svakodnevno emituje vijesti na albanskom jeziku.

Pored javnih medija, u Tuzima postoji i jedana privatna televizija TV BOIN koja emituje cjelodnevni program na albanskom jeziku. Ali, program joj je siromašan i najveći dio se preuzima od drugih TV stanica ili iz Albanije ili sa Kosova.

Televizija BOIN sama nema ni materijalnih ni kadrovskih mogućnosti za obimniji, sadržaniji i kvalitetniji program.

Od štampanih medija na albanskom jeziku u Crnoj Gori, izlazi samo nedjeljnik KOHA JAVORE, dok dnevnih novina nema uopšte.

III-OPŠTINA MALESIJA/TUZI I NEKE DRUGE OPŠTINE U CRNOJ GORI

1.Opština Malesija/Tuzi u odnosu na opštinu Žabljak

Opština Žabljak, sastavni dio durmitorskog područja, nalazi se na sjeveru Crne Gore, a prostire se na 445 kvadratnih kilometara. U sastavu opštine je 28 naselja, organizovanih u 12 mjesnih zajednica od kojih je jedna gradska.

Najviša tačka u opštini je vrh Durmitora, Bobotov kuk (Ćirova pecina, Nebeska soa) sa nadmorskom visinom od 2523 metra, a najniža na ušću rijeke Sušice u Taru – 512 metara.

Prema popisu iz 2011.g., u opštini Žabljak živi 3.569 stanovnika.

Poljoprivreda, šumarstvo, stočarstvo i primarna obrada drveta su tradicionalne djelatnosti stanovništva ove opštine.

Turizam, ipak, čini primarnu privrednu djelatnost stanovništva Žabljaka.

Budžet opštine Žabljak za 2013. godinu iznosi od **1.684.500 Eura**, od čega se iz Egalizacionog fonda planira priliv od **457.297,00 Eura**.

U poredjenju sa Malesijom, na temelju svih podataka, može se zaključiti da bi Malesija kao opština sa punim nadležnostima kao ostale opštine u Crnoj Gori, imala bolje ekonomske, kadrovske i druge parametre od opštine Žabljak.

Opština Malesija/Tuzi u odnosu na opštinu Žabljak (uporedni pokazatelji)

Parametri uporedjenja	Buduća opština Malesija/Tuzi	Opština Žabljak
Broj stanovnika	11.422	3.569
Broj stanova/kuća	3.447	3.547
Broj domaćinstava	2.748	1.273
Broj zaposlenih	1.818	1.024
Površina km ²	236,88	445
Budžet Eura	2.609.557,98	1,684.500,00

2.Opština Malesija/Tuzi u odnosu na opštinu Šavnik

Opština Šavnik se nalazi u sjevernom dijelu Crne Gore, u visokoplaninskoj zoni.

Prema posljednjem popisu, opština Šavnik ima 2.070 stanovnika i površinu od 556,41 km².

Glavne djelatnosti stanovništva su stočarstvo, poljoprivreda i i turizam.

Za 2013. godinu budžet opštine Šavnik je projektovan u iznosu od **1,538.541,61 Eura**, od toga iz Egalizacionog fonda **730.491,00 Eura**.

Opština Malesija/Tuzi u odnosu na opštinu Šavnik (uporedni pokazatelji)

Parametri uporedjenja	Buduća opština Malesija/Tuzi	Opština Šavnik
Broj stanovnika	11.422	2.070
Broj stanova/kuća	3.447	2.181
Broj domaćinstava	3.748	695
Broj zaposlenih	1.818	590
Površina	236,88	555
Budžet Eura	2.609.557,98	1.538.541,61

3.Opština Malesija/Tuzi u odnosu na opštinu Plužine

Opština Plužine se nalazi u sjevero-zapadnom dijelu Crne Gore.

Zahvata prostor od oko 853 km², a podijeljena je na šest mjesnih zajednica i sastoji se od oko 60 sela i zaseoka. U ovoj opštini živi 3.245 stanovnika.

Ova opština se nalazi na velikoj nadmorskoj visini sa vrhovima preko 2300 metara. Osim Pivske ravnice, zemlja je neplodna i to je planinsko mjesto sa oštrom klimom i teškim uslovima za život. Opština Plužine ima srednju godišnju temperaturu od 2 do 8 stepeni.

Na teritoriji opštine Plužine, kao i u slučaju opštine Žabljak, nema razvijene industrije. Osnovne djelatnosti građana opštine Plužine su stočarstvo i poljoprivreda. Ova opština ima Pivsko jezero, nekoliko privrednih društava i jednu fabriku (Fabrika elektroda-FEP), koja je, nažalost, u velikim problemima. Budžet Opštine za 2013.godinu je planiran u iznosu od **4.014.000 Eura**, od čega na donacije otpada 230.000 Eura i na prenesene prihode iz prethodne godine 1.210.000 Eura.

Opština Malesija/Tuzi u odnosu na opštinu Plužine

Parametri uporedjenja	Buduća opština Malesija/Tuzi	Opština Plužine
Broj stanovnika	11.422	3.245
Broj stanova/kuća	3.447	2.386
Broj domaćinstava	2.748	1.140
Broj zaposlenih	1.818	1.051
Površina	236,88	853,14
Budžet u milionima Eura	2.609.557,98	4.014.000

4.Opština Malesija/Tuzi u odnosu na opštinu Andrijevica

Opština Andrijevica nalazi se na sjevero-istoku Crne Gore. Obuhvata teritoriju od 330,68 km². Ima 24 naselja i 15 mjesnih zajednica sa 5.071 stanovnika. Ukupno je zaposleno oko 800 građana.

Andrijevica nema razvijenu infrastrukturu i ekonomiju.

Studija o opravdanosti formiranja opštine Malesija/Tuzi

Budžet Opštine Andrijevica, za 2013. godinu, projektovan je na **1.783.247,00 Eura**, od čega iz Egalizacionog fonda **734.260,00 Eura**.

5. Opština Malesija/Tuzi u odnosu na opštinu Andrijevica (uporedni pokazatelji)

Parametri uporedjenja	Buduća opština Malesija/Tuzi	Opština Andrijevica
Broj stanovnika	11.422	5.071
Broj stanova/kuća	3.447	3.462
Broj domaćinstava	2.748	1.699
Broj zaposlenih	1.818	807
Površina	236,88	330,68
Budžet u milionima Eura	2.609.557,98	1.783.247,00

5. Opština Malesija/Tuzi u odnosu na opštinu Kolašin

Opština Kolašin se nalazi na nadmorskoj visini od 960 m. Ova opština, prema popisu iz 2011. godine, ima 8.380 stanovnika.

Glavni izvori sredstava za život su mala i srednja preduzeća, poljoprivreda i turizam. Svakako, turizam zauzima centralno mjesto za ekonomski razvoj ove opštine.

Opština Kolašin ima nekoliko malih i srednjih privrednih društava, nekoliko hotela-motela i apartmana za smještaj turista.

Budžet za 2013. godinu je planiran na **7.962.731,22 Eura**, od čega iz Egalizacionog fonda iznos od **800.000,00 Eura**.

Opština Kolašin se prostire na površini od 906,27 km².

Opština Malesija/Tuzi u odnosu na opštinu Kolašin (uporedni pokazatelji)

Parametri uporedjenja	Buduća opština Malesija/Tuzi	Opština Kolašin
Broj stanovnika	11.422	8.380
Broj stanova/kuća	3.447	5.039
Broj domaćinstava	2.748	2.850
Broj zaposlenih	1.818	2.237
Površina	236,88	906,27
Budžet u milionima Eura	2.609.557,98	7.962.731,22

6. Opština Malesija/Tuzi u odnosu na opštinu Mojkovac

Ova opština ima nadmorsku visinu od 853 m i brdovitu teritoriju. Opština Mojkovac ima 8.622 stanovnika. U oblasti privatnog sektora ima oko 200 registrovanih privrednih društava i oko 1.800 zaposlenih.

Glavni ekonomski resursi Mojkovca su poljoprivreda, šumarstvo, prerada drveta i turizam. Ova opština, kao i gore navedene opštine sa sjevera Crne Gore, nema razvijenu industriju.

Opština Mojkovac za 2013. godinu je predviđela budžet od **2.615.250,00 Eura**.

Studija o opravdanosti formiranja opštine Malesija/Tuzi

Od toga, iz državnog budžeta planiraju **250.000 Eura** a iz Egalizacionog fonda **625.000 Eura**.

Opština Malesija/Tuzi u odnosu na opštinu Mojkovac (uporedni pokazatelji)

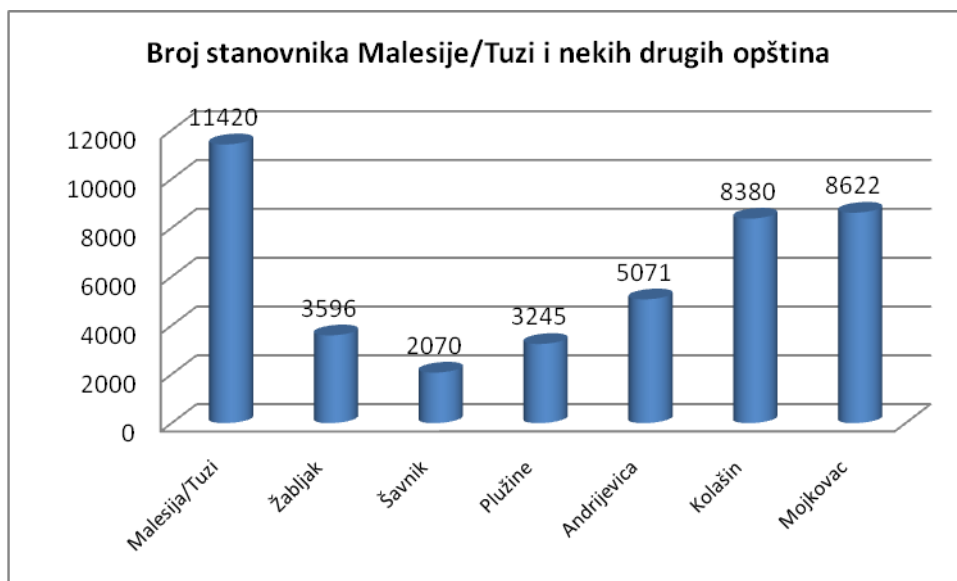
Parametri uporedjenja	Buduća opština Malesija/Tuzi	Opština Mojkovac
Broj stanovnika	11.422	8.622
Broj stanova/kuća	3.447	3.802
Broj domaćinstava	2.748	2.815
Broj zaposlenih	1.818	1.857
Površina	236,88	358,72
Budžet u milionima Eura	2.609.557,98	2.615.250,00

1. Opština Malesija/Tuzi i Glavni grad - Podgorica (uporedni pokazatelji)

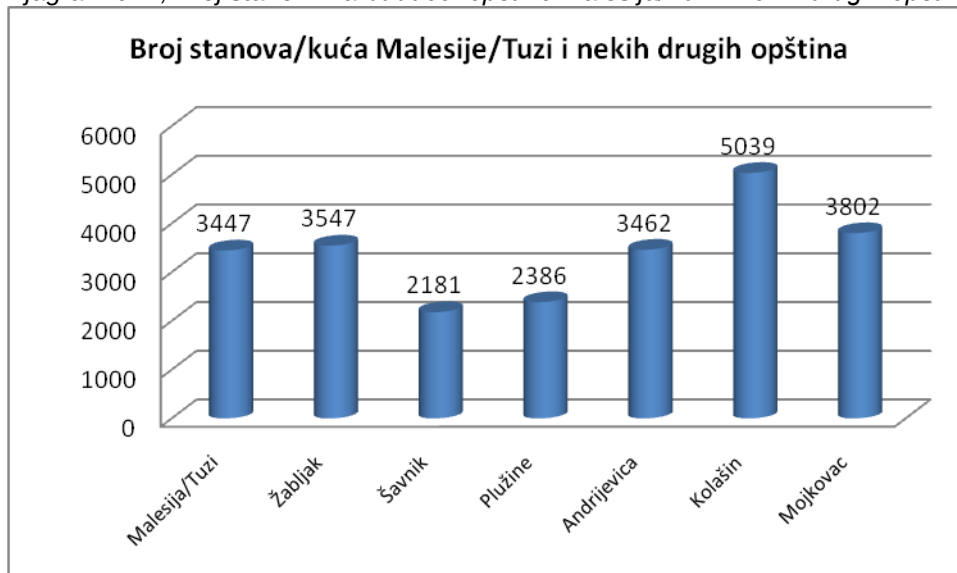
Parametri uporedjenja	Buduća opština Malesija/Tuzi	Podgorica	Procenat 2/3
1	2	3	4
Broj stanovnika	11.422	187.085	6,11
Broj stanova/kuća	3.447	72.688	4,74
Broj domaćinstava	2.748	51.723	5,31
Broj zaposlenih	1.818	61.526	2,95
Površina km2	236,88	1500	15,79
Budžet u milionima Eura	2.609.557,98	47.470.000,00	5,50

Napomena: -Podaci iz tabele za Glavni grad uključuju i podatke gradske opštine Tuzi.

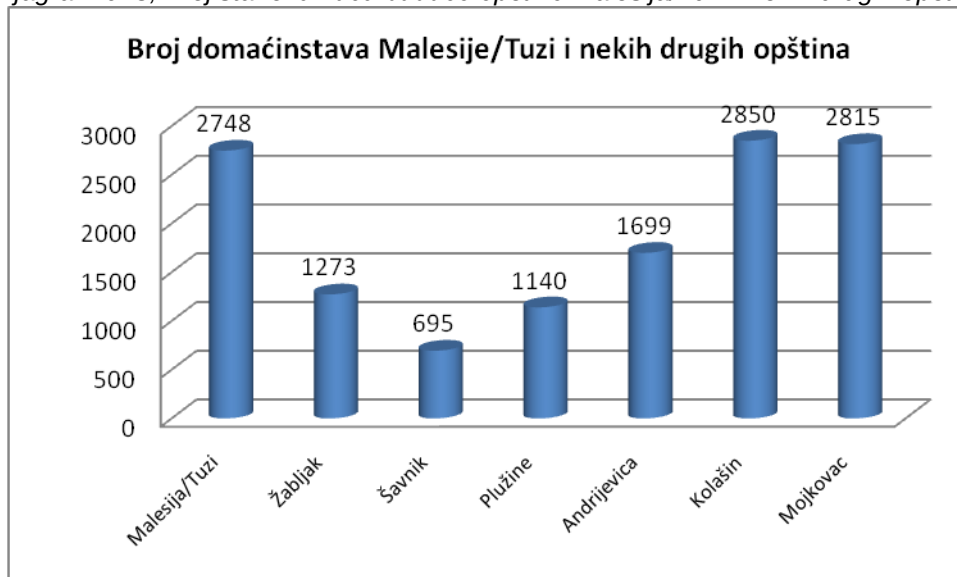
-Iz podataka iz gornje tabele, evidentno je da formiranje opštine Malesija/Tuzi ne bi ugrozilo funkcionisanje Glavnog grada.

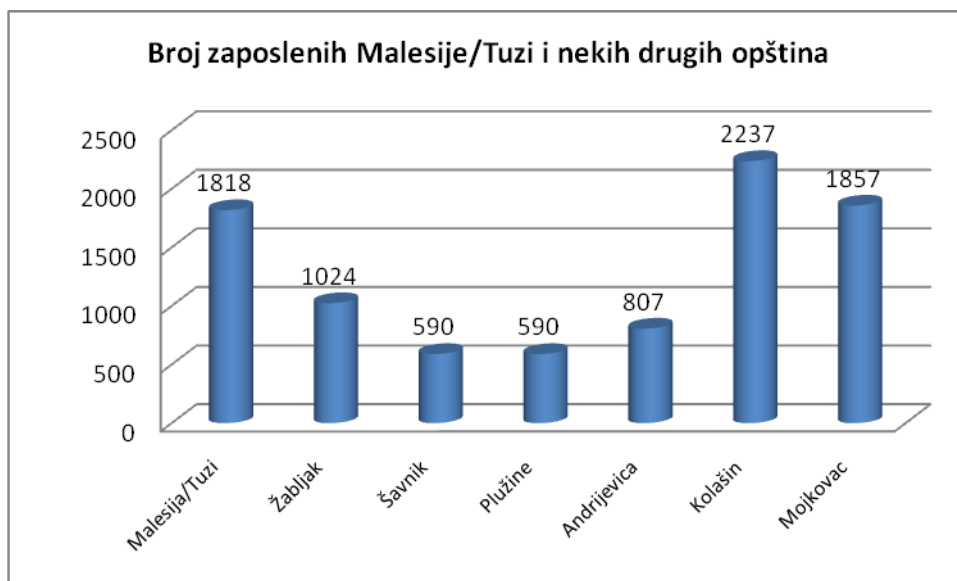
Dijagram br.7, Broj stanovnika buduće opštine Malesija/Tuzi i nekih drugih opština

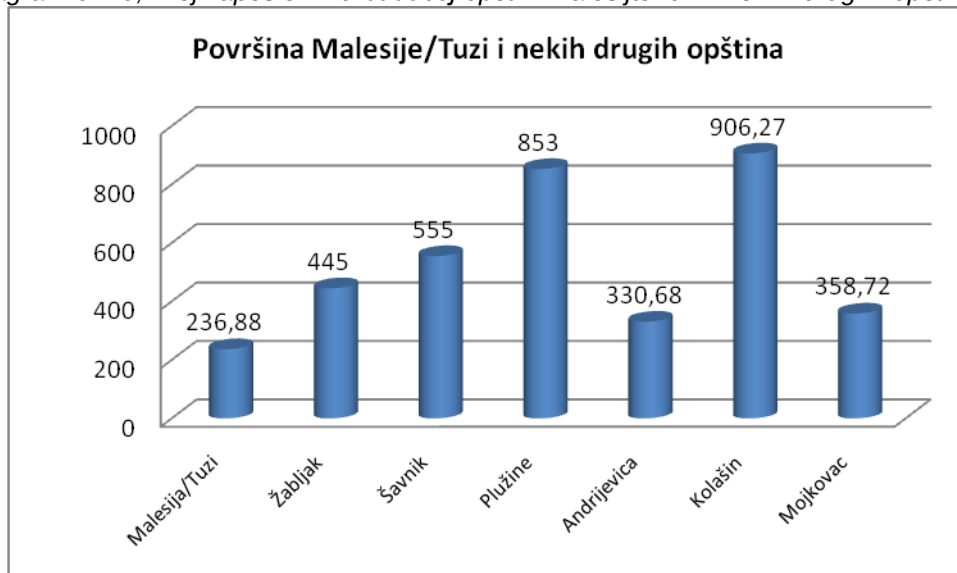
Dijagram br.8, Broj stanova/kuća buduće opštine Malesija/Tuzi i nekih drugih opština

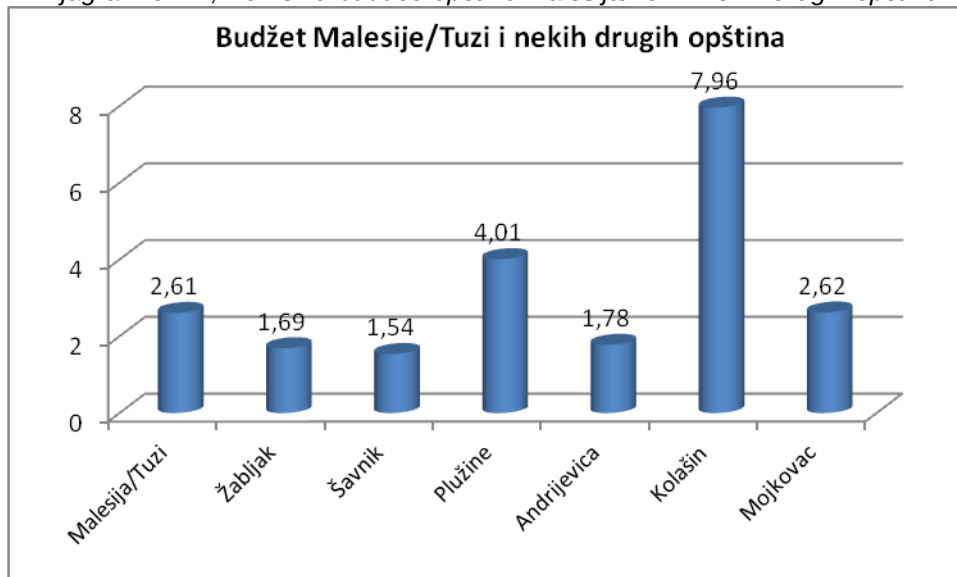
Dijagram br.9, Broj domaćinstava buduće opštine Malesija/Tuzi i nekih drugih opština

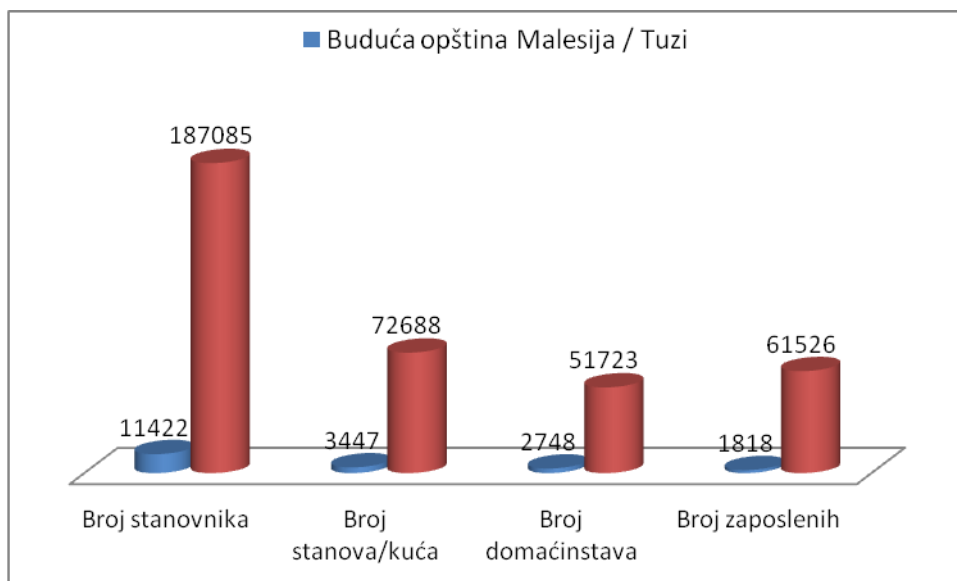
Dijagram br.10, Broj zaposlenih u budućoj opštini Malesija/Tuzi i nekim drugim opštinama

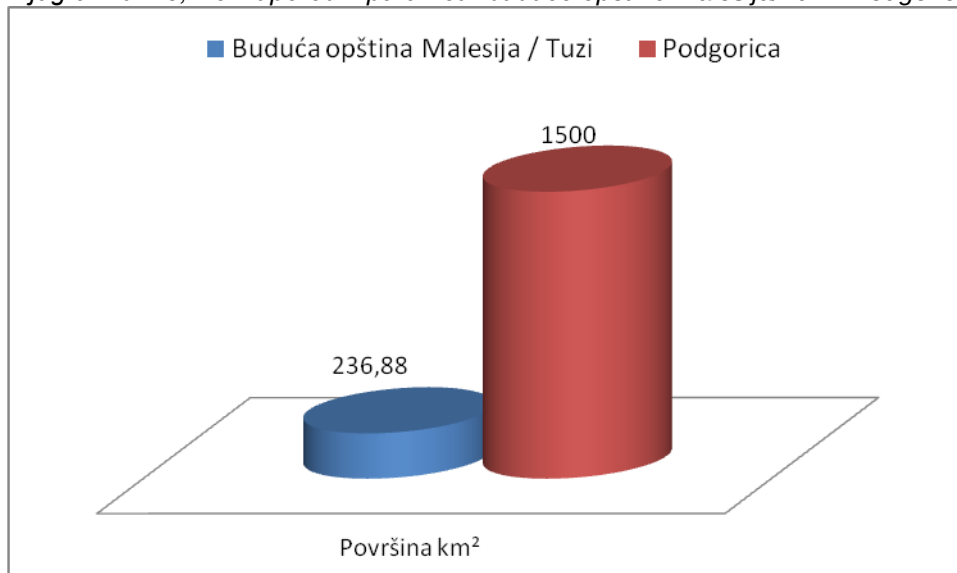
Dijagram br.11, Površina buduće opštine Malesija/Tuzi i nekih drugih opština

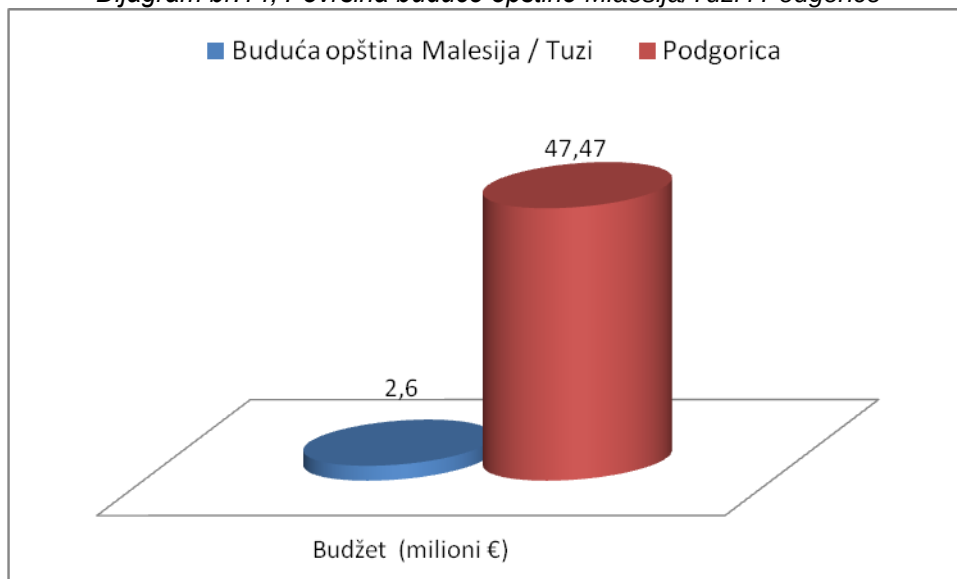
Dijagram br.12, Budžet buduće opštine Malesija/Tuzi i nekih drugih opština, u mil. Eura

Dijagram br.13, Neki uporedni parametri buduće opštine Malesija/Tuzi i Podgorice

Dijagram br.14, Površina buduće opštine Malesija/Tuzi i Podgorice

Dijagram br.15, Budžet buduće opštine Malesija/Tuzi i Podgorice

Komentar na uporedne pokazatelje opštine Malesija/Tuzi u odnosu na druge, navedene, opštine u Crnoj Gori

Da bi se stekla prava slika, dali smo brojčane uporedne pokazatelje, po šest parametara opštine Malesija/Tuzi i nekoliko drugih opština, a zatim i dijagrame. Buduća opština Malesija/Tuzi posjeduje sve kapacitete da bude punopravna opština: ima jednu teritoriju sa velikim ravničarskim dijelom i odličnom klimom, blizu 12.000 stanovnika, preko 1.800 zaposlenih, preko 10.000 registrovanih automobila, više od 3.500 kuća/stanova, preko 300 privrednih društava, sa razvijenom poljoprivredom koja proizvodi tokom 12 mjeseci u godini, sa putevima koji povezuju cijeli region, sa plantažama koje po teritoriji koju zauzimaju pripadaju Malesiji 70%, sa teritorijom koja ima preko 10.000 ha poljoprivrednog zemljišta, razvijenim tržištem, sjedište nekoliko najvećih privatnih firmi u Crnoj Gori itd. , itd.

Jasno je da je buduća opština Malesija/Tuzi ekonomski bogatija od nekoliko postojećih opština u Crnoj Gori, pa neosnivanje opštine Tuzi činilo bi jasnu ekonomsku i razvojnu diskriminaciju za njene građane.

IV- ANALIZA FISKALNIH KAPACITETA

Pod fiskalnim kapacitetom podrazumijeva se sposobnost lokalne samouprave da iz raspoloživih javnih prihoda obezbijedi redovno finansiranje poslova koji su od interesa za njene građane.

Sredstva za finansiranje sopstvenih poslova opštine obezbjeđuju se u budžetu opštine.

Opštini za obavljanje prenesenih i povjerenih poslova sredstva se obezbjeđuju iz budžeta Države, u skladu sa propisom o prenošenju, odnosno povjeravanju tih poslova.

Prema Zakonu o finansiranju lokalne samouprave, ("Sl. list RCG", br. 42/03 i 44/03 (ispravka) i "Sl. list CG", br. 5 /08 i 74 /2010), opština stiče prihode:

1. iz sopstvenih izvora;
2. ustupanjem prihoda shodno Zakonu;
3. iz Egalizacionog fonda;
4. iz Državnog budžeta.

1. Sopstveni prihodi

Sopstveni izvori prihoda opštine su:

1. **porez na nepokretnosti** u skladu sa Zakonom o porezu na nepokretnosti („Sl. list CG” br. 42/2003, 44/2003, 5/2008, 51/2008 i 74/ 2010) koji je na snazi od 01.01.2011.g.;

2. **prirezi porezu na dohodak fizičkih lica** u skladu sa Zakonom o finansiranju lokalne samouprave („Službenom listu Crne Gore” br. 74/2010) i odredbama Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica,

3. lokalne administrativne takse, u skladu sa Zakonom o administrativnim taksama ("Sl. list RCG", br. 55/03 od 01.10.2003, 46/04 od 09.07.2004, 81/05 od 29.12.2005, 02/06 od 18.01.2006, "Sl. list Crne Gore", br. 22/08 od 02.04.2008, 77/08 od 16.12.2008, 03/09 od 21.01.2009, 40/10 od 22.07.2010, 20/11 od 15.04.2011, 26/11 od 30.05.2011) i sa Odlukom o lokalnim administrativnim taksama („Sl.list RCG”- opštinski propisi, i br. 7/2004 „Sl.list CG”),,

4. lokalne komunalne takse, u skladu sa Zakonom o lokalnim komunalnim taksama („Sl.list RCG” br.27/06) i odlukom organa lokalne samouprave.

5.naknada za komunalno opremanje građevinskog zemljišta, u skladu sa Zakonom o uređenju prostora i izgradnji objekata ("Sl. list Crne Gore", br. 51/08 od 22.08.2008, 40/10 od 22.07.2010, 34/11 od 12.07.2011, 40/11 od 08.08.2011, 47/11 od 23.09.2011) i sa odlukom organa lokalne samouprave o naknadi za komunalno opremanje građevinskog zemljišta.

6. naknade za korišćenje opštinskih puteva, u skladu sa Zakonom o putevima ("Službeni list RCG", broj 42/04 i "Službeni list CG", br. 54/09) i odlukom organa lokalne samouprave o naknadama za korišćenje opštinskih i nekategorisanih puteva na teritoriji opštine.

7.naknada za zaštitu i unapređenje životne sredine, u skladu sa posebnim zakonom,

8. prihodi od prodaje i davanja u zakup imovine opštine,

9. prihodi od kapitala (od kamata, akcija, udjela i dr.),

10. novčane kazne izrečene u prekršajnom postupku, kao i oduzeta imovinska korist u tom postupku, u skladu sa Zakonom o prekršajima("Sl. list Crne Gore", br. 01/11 od 11.01.2011, 06/11 od 25.01.2011, 39/11 od 04.08.2011)

11. prihodi od koncesione naknade za obavljanje komunalne djelatnosti i prihodi od drugih koncesionih poslova koje opština zaključi u skladu sa Zakonom o koncesijama („Sl.list Crne Gore br. 08/2009).,

12. prihodi koje svojom djelatnošću ostvare opštinski organi, službe i organizacije,

13. prihodi po osnovu donacija i subvencija i

14. drugi prihodi utvrđeni zakonom.

Porez na nepokretnosti

Prihodi od poreza na nepokretnosti u cjelosti pripadaju jedinici lokalne samouprave na čijoj teritoriji se nalazi nepokretnost.

Nepokretnostima se smatraju:

- građevinski objekti (poslovni, stambeni, stambeno-poslovni i drugi;
- zemljište (građevinsko, šumsko, poljoprivredno i ostalo);
- posebni djelovi stambene zgrade (stanovi, poslovne prostorije, podrumi i garaže, odnosno garažna mjesta);

Osnovica poreza je tržišna vrijednost nepokretnosti koja predstavlja vrijednost te nepokretnosti na dan 1. januar godine za koju se utvrđuje porez.

Kriterijumi za određivanje tržišne vrijednosti nepokretnosti

(1) Osnovni kriterijumi za određivanje tržišne vrijednosti nepokretnosti su:

- 1) namjena nepokretnosti;
- 2) veličina nepokretnosti;
- 3) mjesto gdje se nepokretnost nalazi;
- 4) kvalitet nepokretnosti i
- 5) drugi elementi koji mogu imati uticaja na tržišnu vrijednost nepokretnosti.

Bliže kriterijume i metodologiju za određivanje tržišne vrijednosti nepokretnosti propisuje Vlada Crne Gore (u daljem tekstu: Vlada), na prijedlog organa državne uprave nadležnog za poslove finansija (u daljem tekstu: Ministarstvo).

Tržišnu vrijednost nepokretnosti u svrhu utvrđivanja osnovice za plaćanje poreza ne nepokretnosti određuje nadležni poreski organ jedinice lokalne samouprave.

Poreske stope

Stopa poreza na nepokretnosti je proporcionalna i može iznositi od 0,10% do 1,00% tržišne vrijednosti nepokretnosti (član 9 Zakona o porezu na nepokretnosti).

Opština može utvrditi višu poresku stopu od stope utvrđene u skladu sa članom 9 Zakona o porezu na nepokretnosti i to za:

- 1) poljoprivredno zemljište koje se ne obrađuje,
- 2) sekundarni stambeni objekat, odnosno stan,
- 3) objekat koji je izgrađen suprotno zakonu
- 4) ugostiteljski objekat koji se nalazi u zoni prioritetnog turističkog lokaliteta a na osnovu akta Vlade o utvrđivanju prioritetnog turističkog lokaliteta,
- 5) građevinsko zemljište koje nije privedeno namjeni u skladu sa planskom dokumentacijom.

Za poljoprivredno zemljište koje se ne obrađuje poreska stopa se može uvećati za 50% u odnosu na poresku stopu utvrđenu po članu 9 Zakona.

Propis o tome šta se smatra poljoprivrednim zemljištem koje se obrađuje donosi organ državne uprave nadležan za poslove poljoprivrede.

Studija o opravdanosti formiranja opštine Malesija/Tuzi

Za sekundarni stambeni objekat, odnosno stan, poreska stopa se može uvećati za 100% u odnosu na poresku stopu utvrđenu po članu 9 Zakona.

Pod sekundarnim stambenim objektom odnosno stanom, smatra se stambeni objekat, odnosno stan koji nije prebivalište vlasnika nepokretnosti.

Za sekundarni stambeni objekat, odnosno stan, poreska stopa se može uvećati u odnosu na utvrđenu poresku stopu i to:

- za objekat sa građevinskom dozvolom za koji investitor nije pribavio upotrebnu dozvolu u skladu sa zakonom do 25%;
- za objekat ili posebni dio objekta koji nije izgrađen u skladu sa građevinskom dozvolom do 50%;
- za objekat koji nije predviđen prostorno- planskom dokumentacijom do 100%;
- za objekat koji je izgrađen bez građevinske dozvole na području za koje postoji detaljni urbanistički plan kojim je taj objekat planiran do 100%;
- za objekat koji je izgrađen na tuđem zemljištu do 150%.

Za ugostiteljski objekat opština može propisati poresku stopu i to za:

- ugostiteljski objekat kategorije 3*** od 2 do 2,5% tržišne vrijednosti nepokretnosti;
- ugostiteljski objekat kategorije 2** od 3 do 3,5% tržišne vrijednosti nepokretnosti;
- ugostiteljski objekat kategorije 1* od 4 do 4,5% tržišne vrijednosti nepokretnosti i
- ugostiteljski objekti koji se ne kategorišu od 5 do 5,5% tržišne vrijednosti nepokretnosti.

Pod ugostiteljskim objektom koji se nalazi u zoni prioritetnog turističkog lokaliteta a na osnovu akta Vlade o utvrđivanju prioritetnog turističkog lokaliteta, smatra se objekat u kojem se obavlja ugostiteljska djelatnost (hotel & resort, wild beauty resort, hotel, mali hotel, boutique hotel, hotel garni, aparthotel, condohotel, hostel, pansion, motel, turističko naselje, etno selo, eko lodge, vila, gostionica, planinarski dom, odmaralište, kamp i sl.), a koji se nalazi u zoni prioritetnog turističkog lokaliteta.

Za građevinsko zemljište koje nije privedeno namjeni u skladu sa planskom dokumentacijom poreska stope se može uvećati za 150% u odnosu na poresku stopu utvrđenu u skladu sa članom 9 ovog Zakona.

Propis iz stava 3 ovog člana organ uprave nadležan za poslove poljoprivrede donijeće u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Poreska oslobodjenja

Porez na nepokretnosti ne plaća se na:

1) nepokretnosti u državnoj svojini, koje koriste državni organi, organizacije i službe, organi jedinice lokalne samouprave i organizacije koje obavljaju javnu službu za funkcije za koje su osnovane;

2) nepokretnosti u vlasništvu Centralne banke Crne Gore;

- 3) nepokretnosti u vlasništvu ili koje koriste akreditovana konzularna i diplomatska predstavništva, ako se nepokretnosti koriste u te svrhe i pod uslovom reciprociteta;
- 4) nepokretnosti u vlasništvu međunarodnih organizacija, ako je tako predviđeno sporazumom;
- 5) nepokretnosti koje su u skladu sa zakonom proglašene spomenicima kulture;
- 6) nepokretnosti u vlasništvu vjerskih organizacija koje se koriste za vjerske potrebe ili kao stambeni prostor sveštenstva;
- 7) nepokretnosti u vlasništvu nevladinih organizacija koje se koriste za funkcije za koje su osnovane;
- 8) javne puteve, ulice, trgove i parkove, luke, željezničke pruge i aerodrome, zaštićene i zaštitne šume i nacionalne parkove.

(2) Oslobođenja iz stava 1 ovog člana ostvaruju se pod uslovom da se nepokretnosti ne koriste za sticanje prihoda na tržištu.

Porez na nepokretnosti ne plaća se u slučaju kad ukupna poreska osnovica za sve nepokretnosti određenog poreskog obveznika ne prelazi iznos 5.000 Eura i ako se ta nepokretnost ne koristi za sticanje prihoda.

Porez na nepokretnosti na zgrade i stanove, koji poreskom obvezniku služe kao glavno mjesto stanovanja, umanjuje se za 20% za poreskog obveznika i po 10% za svakog člana njegovog domaćinstva, a najviše do 50% poreske obaveze.

Period za utvrđivanje poreza na nepokretnosti je kalendarska godina.

Porez na nepokretnosti utvrđuje se rješenjem nadležnog organa jedinice lokalne samouprave do 31. maja tekuće godine.

Organ državne uprave nadležan za nekretnine dužan je da podatke o vlasništvu na nepokretnostima, koje se vode kod tog organa, jedinici lokalne samouprave dostavi do kraja novembra godine koja prethodi godini za koju se porez utvrđuje.

1. Porez na nepokretnosti

1.1. Porez na kuće –stanove

Na osnovu podataka sa popisa uradjenog 2011.godine, na prostoru Malesjije postoji **3.447** kuća i stanoiva. Medjutim, sigurni smo da taj podatak nije ni približno tačan i da to nije pravo stanje, jer smo konkretnom konrtolom na terenu, po naseljima, utvrdili da mnogi objekti nijesu uopšte popisani. Na osnovu toga, možemo sa sigurnišću ustvrditi da je stvaran broj objekata u Malesiji makar za 600 veći od (zvaničnog) popisanog, ali mi ćemo se ipak držati zvaničnog podatka.

Kako ne postoje zvanični podaci o površinama objekata ili oni u značajnoj mjeri odudaraju od stvarnog stanja, poći ćemo od pretpostavke da je prosječna površina

po objektu 120 m² (iako se uglavnom radi o kućama koje su skoro uvijek na dva i više nivoa i veće površine od 120 m²), a za tržišnu vrijednost ćemo uzeti prosječnu tržišnu cijenu Zavoda za statistiku za 2011.godinu, koja iznosi **1.118,00** Eura/m².

Vrijednost građevinskog objekta utvrđena na navedeni način umanjuje se po osnovu starosti objekta za 1% za svaku godinu starosti, s tim da umanjenje može iznositi najviše 60% vrijednosti objekta (član 3 Odluke Glavnog grada o porezu na nepokretnosti, „Sl.list CG”- opštinski propisi br. 13/12).

S obzirom na činjenicu da je većina objekata u Malesiji novijeg datuma izgradnje, jer zadnjih decenija i godina imamo trend rasta gradnje i od domicilnog stanovništva i od strane dijaspore, koji grade ili za sebe ili za članove svoje šire porodice koja je ostala da živi u Crnoj Gori, uzećemo da je prosječna starost 30 godina, i po tom osnovu ćemo prosječnu cijenu Zavoda za statistiku umanjiti za 30% i ona će iznositi **782,60** Eura/m².

Po osnovu koeficijenta lokacije i kvaliteta, gornju cijenu ćemo umanjiti za još **30%**, i dobićemo osnovicu za obračun poreza u iznosu od **547,82** Eura/m².

3.447 objekata x 120m² = 413.640 m²

413.640 m² x 547,82 Eura = 226.600.260.,00 Eura

S obzirom na činjenicu da su Malesija i Tuzi sa statusom gradske opštine, u sastavu Glavnog grada, kao osnovu ćemo uzeti poreske stope koje koristi Glavni grad, a one se kreću od 0,27 do 0,54%, a za pomoćne objekte od 0,10 do 0,15% (član 4 Odluke Glavnog grada, „Sl.list CG”- opštinski propisi br. 13/12).

Mi ćemo u obračunu primijeniti značajno nižu, jedinstvenu, poresku stopu i ona iznosi 0,20%, pa ćemo dobiti porez u iznosu od 453.200,52 Eura (226.600.260,00 x 0,20%), koji ćemo umanjiti po osnovu stalnog stanovanja i broja članova porodice za 50% i on će konačno iznositi **226.600,26 Eura**.

1.2.Porez na zemljište

Po Zakonu, lokalna samouprava može uvesti porez na građevinsko, šumsko, poljoprivredno i ostalo zemljište.

Medjutim, iako Zakon daje tu mogućnost, Glavni grad posljednjih godina ne fakturiše i ne naplaćuje porez na poljoprivredno zemljište, kojeg u Malesiji ima oko 10.000 ha. Iz tog razloga ga ni mi nećemo obračunati, mada je realno očekivati da će ubrzo početi i taj porez da se obračunava i naplaćuje i kao instrument fiskalne politike lokalnih vlasti i kao instrument (de)stimulacije za obradjivanje zemljišta.

U cilju podsticanja razvoja poljoprivrede, na obradjene površine se svakako neće obračunavati porez.

1.3.Prerez porezu na dohodak fizičkih lica

Prerez porezu na dohodak fizičkih lica, plaća se na prihode od ličnih primanja, na porez na dohodak od samostalne djelatnosti, na porez na prihode od imovine i imovinskih prava i na porez na prihode od kapitala.

Prema popisu iz 2011.godine, u Malesiji ima 1.818 zaposlenih, od čega, po procjeni, u Tuzima i na području Malesije radi 1.418 osoba.

Suzbijanjem sive ekonomije odnosno „rada na crno” i očekivanim novim zapošljavanjem, dolazimo do cifre od **1.800 zaposlenih**.

Prema podacima MONSTAT-a, prosječna bruto zarada u Državi u 2012.g. iznosi 727 Eura, a prosječna zarada u Malesiji nema razloga da bude niža od Državnog prosjeka.

Stopa poreza na lična primanja iznosi 9% na bruto zaradu, pa porez na lična primanja iznosi: $1.800 \text{ zaposlenih} \times 727 \text{ Eura} \times 12 = 15.703.200,00 \times 9\% = 1.413.288,00 \text{ Eura}$.

Stopa prireza na porez na dohodak fizičkih lica, odnosno na lična primanja, iznosi 13%, pa iznos prireza na porez na dohodak fizičkih lica iznosi ukupno **183.727,44 Eura** godišnje ($1.413.288,00 \times 13\%$).

1.4 Lokalne administrativne takse

Lokalne administrativne takse predstavljaju prihod lokalne samouprave koji se naplaćuje od građana za usluge koje im pruža lokalna administracija.

Pošto egzaktno podatke o mogućim iznosima lokalnih administrativnih taksi nemamo, pošli smo od usporedbe sa takvim prihodima koje ostvaruju druge postojeće opštine i došli smo do toga da bi taj prihod za buduću opštinu Malesija/Tuzi iznosio **20.000, 00 Eura** godišnje.

1.5. Lokalne komunalne takse

Lokalne komunalne takse mogu se uvesti za:

- 1) korišćenje prostora na javnim površinama, osim radi prodaje štampe, knjiga i drugih publikacija, proizvoda starih i umjetničkih zanata i domaće radinosti;
- 2) držanje (priređivanje) muzike u ugostiteljskim objektima, osim muzike koja se reprodukuje mehaničkim sredstvima (gramofon, magnetofon, radio, TV i sl.);
- 3) korišćenje reklamnih panoa i bilbordova, osim pored magistralnih i regionalnih puteva;
- 4) korišćenje prostora za parkiranje motornih i priključnih vozila, motocikala i bicikala, na uređenim i obilježenim mjestima;
- 5) korišćenje slobodnih površina za kampove, postavljanje šatora ili drugih objekata privremenog karaktera;
- 6) korišćenje vitrina radi izlaganja robe van poslovnih prostorija;
- 7) držanje plovniha postrojenja, plovniha naprava i drugih objekata na vodi;
- 8) držanje brenti, gatera i cirkulara za rezanje građe;
- 9) držanje restorana i drugih ugostiteljskih i zabavnih objekata na vodi;

Studija o opravdanosti formiranja opštine Malesija/Tuzi

- 10) držanje asvaltnih betonskih baza i baza za drobljenje i preradu kamena i proizvodnju pijeska;
- 11) korišćenje slobodnih površina za karting staze, zabavne parkove i cirkuse;
- 12) korišćenje obale, osim morske, u poslovne svrhe.

U Tuzima postoji tzv. buvlja pijaca sa nekoliko stotina tezgi i sa godišnjim prihodom od oko 150.000,00 Eura.

„Buvlja”pijaca u Tuzima

Zona	Zona I-II	Zona III-IV	Zona V-VI	Zona VII
Broj tezgi	124	138	58	60
Ukupni mjesečni prihodi	5.580,00 eura	4.692,00	1.450,00	600,00
Mjesečni prihodi	12.322,00 Eura			
Godišnji prihodi	147.864,00 Eura			

Po osnovu lokalnih komunalnih taksi, buduća opština Malesija/Tuzi, po svim osnovima, uključujući i „buvljak”, projektuje se prihod u iznosu (zaokruženo) od oko **240.000,00 Eura** godišnje.

1.6.Naknada za komunalno opremanje gradjevinskog zemljišta (komunalije)

Prihodi po ovom osnovu u cjekosti pripadaju opštini.

Na teritoriji buduće optine Malesija/Tuzi izgradjeno je na stotine objekata bez dozvole i bez plaćanja naknade za uređenje i izgradnju gradjevinskog zemljišta.

Zato buduća opština očekuje velike prihode po ovom osnovu, koji će se dobiti legalizacijom na divlje izgradjenih objekata.

S obzirom da će se omogućiti plaćanje tzv. komunalija u više rata, za 2013. godinu projektujemo prihode po ovom osnovu u iznosu od **250.000,00 Eura**.

1.7.Naknada za korišćenje opštinskih i nekategorisanih puteva

Opština bi ostvarivala značajan prihod i po osnovu godišnjih naknada za cjevovode, telefonske i telegrafске vodove, , elektro vodove postavljene na ipored opštinskih i nekategorisanih puteva na teritoriji opštine,pometru dužnom korišćenog putnog zemljišta.

Obveznici plaćanja ove naknade su : Telekom AD Podgorica, i Elektrodistribucija AD Nikšić..

Telekom AD Podgorica, posjeduje na teritoriji Malesije podzemne telekomunikacione kablove od Podgorice do Tuzi i od Tuzi prema mjesni zajednicama i naseljima u dužini koja nam nije poznata, ali uzećemo orijentaciono da se radi o 30.000 m.

Cijena po metru dužnom je 1,50 Eura, pod pretpostavkom da vodovi nalaze van GUP-a. Za dužinu preko 5.000 metara cijena se umanjuje za 30% .

$30.000 \text{ m} \times 1,5 \times 15\% = 6.750 - 30\% = 4.725 \text{ Eura}$

Studija o opravdanosti formiranja opštine Malesija/Tuzi

Elektro distribucija AD Nikšić, na teritoriji Malesije posjeduje dva primarna dalekovoda koji povezuju naš elektroprenosni sistem sa albanskim. Elektro distribucija AD, široku niskonaponsku mrežu i brojne trafostanice.

Ukupni TT vodovi Elektro distribucije AD u putnom zemljištu Malesije iznose oko 30.000m (procjena bez preciznih podataka). Cijena naknade po metru dužnom isnosi 1,50 Eura, uz umanjeње od 30% za dužinu preko 5.000 mm.

$30.000\text{m} \times 1,5 \times 15\% = 6.750 - 30\% = 4.725 \text{ Eura.}$

Po osnovu korišćenja opštinskih i nekategorisanih puteva, može se uvesti naknada za prekopavanje ili izvodjenje drugih radova na način što se vrši presijecanje trase opštinskog ili nekategorisanog puta, i to 750,00 Eura po prekopu, uz plaćanje jednokratno.

Reklamne table i reklamni panoi, oznake i natpisi kojima se obilježavaju komercijalni objekti, mogu se postaviti na zemljištu pored lokalnih i nekategorisanih puteva, uz obavezu plaćanja naknade u iznosu od 10 do 120 Eura po 1 m², zavisno od namjene i površine.

Može se uvesti i godišnja naknada za korišćenje komercijalnih objekata kojima je moguć pristup puta u zavisnosti od kategorije puta i vrste komercijalne djelatnosti koju vlasnik ili korisnik objekta obavlja.

Ukupan iznos naknada za korišćenja opštinskih i nekategorisanih puteva, objektivno i realno sagledavajući poresku osnovicu po svim osnovima, može se projektovati na iznos od **30.000,00 Eura.**

1.8.Prihodi od prodaje i davanja u zakup imovine opštine

Po osnovu prodaje zemljišta planiramo prihod od 100.000,00 Eura, a po osnovu davanja imovine u zakup, prije svega opštinskog zemljišta, projektujemo iznos od 20.000,00 Eura, što ukupno čini iznos od **120.000,00 Eura**.

1.9.Novčane kazne izrečene u prekršajnom postupku,kao i oduzeta imovinska korist u tompostupku

Na ime kazni za prekršaje i oduzete imovine u prekršajnom postupku, projektujemo iznos od **20.000,00 Eura**.

Naime, prekršaji su vrlo učestali na šta utiče i granični prijalaz sa Republikom Albanijom koji se nalazi na teritoriji buduće opštine Malesija/Tuzi.

1.10.Prihodi koje svojom djelatnošću ostvare opštinski organi, službe i organizacije

Posljednjim izmjenama Zakona, smanjen je broj usluga koje po ovom osnovu pruža lokalna vlast. Ipak, dio tih usluga obavljaju opštinski organi, službe i organizacije, tako da planiramo da po ovom osnovu imamo prihode u iznosu od **30.000,00 Eura**.

1.11.Prihodi po osnovu donacija i subvencija

Od stranih dobrotvornih i razvojnih organizacija očekujemo vrlo izdašna sredstva. Kontakti su već uspostavljeni i interesovanje je iskazano.

Očekujemo značajna sredstva za razvoj u različitim oblastima, prije svega infrastrukturnih projekata.

Organizacije od kojih najviše očekujemo su:

- „Tika” iz Turske,
- „Caritas” iz Luksemburga,
- „Help” iz Holandije,
- CHF iz SAD-a itd.

Očekuje se da Glavni grad neće do kraja završiti preuzete obaveze kada je u pitanju vodovod za ravničarski dio Malesije, pa će novoformirana opština to morati dovršiti u godinama koje slijede, uz pomoć Vlade Crne Gore i međunarodnih organizacija.

Jedan od najvažnijih i najprioritetnijih projekata buduće opštine će biti sistem vodosnabdijevanja brdsko-planinskog dijela Malesije. I taj projekat će se završiti u fazama u narednim godinama, a u prvoj godini će se uraditi projektna dokumentacija i završiti prva faza, za šta se očekuje investicija od oko 300.000,00 Eura.

Malesija ima brojnu i jaku dijasporu, posebno u SAD-u, koja je voljna i spremna da pomaže razvoj svoga zavičaja, što je i do sada činila.

Koristiće se i bespovratna sredstva iz IPA fondova Evropske unije, za ruralni razvoj i prekograničnu saradnju sa Republikom Albanijom.

Po osnovu donacija i iz drugih bespovratnih izvora, očekujemo priliv u iznosu od namanje **200.000,00 Eura**.

2.Zakonom ustupljeni prihodi

Opština ostvaruje prihode po osnovu Zakonom ustupljenih poreza i naknada koje uvodi Državam a to su :

2.1.Prihodi od poreza na dohodak fizičkih lica

Ranije smo konstatovali da je zvanično, prema podacima MONSTAT-a, zapoleno 1.818 osoba.

S obzirom na činjenicu da nismo mogli dobiti podatke o tome koliko od 1.818 ljudi radi u Tuzima i na području Malesije a koliko u Podgorici, pošli smo od procjene da njih 400 radi u Podgorici i taj broj zaposlenih nismo uzeli u obzir za obračun.

Smanjenjem sive ekonomije i očekivanim novim zapošljavanjima došli smo do projektovane cifre da bi u malesiji bilo zaposleno 1.800 ljudi.

Broj zaposlenih pomnožen sa prosječnom bruto zaradom (uzeli smo prosječnu bruto zaradu u Državi u 2012.godini koj iznosi 727 Eura) dobijamo: $1.800 \times 727 = 1.308.600,00$ Eura.

Kada ovaj iznos pomnožimo sa 12, dobijamo osnovicu za obračun poreza na dohodak fizičkih lica i to: $1.308.600,00 \times 12 = 15.703.200,00,00$ Eura.

Primjenom stope poreza na dohodak fizičkih lica koja iznosi 9% dobijamo iznos poreza na dohodak fizičkih lica i to:

$15.703.200,00 \times 9\% = 1.413.288,00$ Eura.

Opštini se ustupa 12% poreza na dohodak fizičkih lica, što konkretno iznosi **169.594,56 Eura** ($1.413.288,00 \text{ Eura} \times 12\% = 169.594,56 \text{ Eura}$).

2.2.Prihodi od poreza na promet nepokretnosti

Opštini se ustupa 80% od iznosa poreza na promet nepokretnosti, nasljedje i poklone ostvarenih na njenoj teritoriji.

S obzirom na činjenicu da u Malesiji ima dosta slučajeva da su nepokretnosti **de facto** promijenile vlasnika, ali te promjene nijesu nigdje registrovane, za očekivati je da će novoformirana opština te stvari dovesti u red.

Stimulativnim mjerama ćemo podsticati ljude da te promjene prijave i legalizuju.

Očekujemo da će porez na promet nepokretnosti iznositi 100.000,00 Eura, iz čega proizilazi da bi opštini ostalo 80% te sume odnosno **80.000,00 Eura**.

2.3.Prihodi od koncesionih i drugih naknada za korišćenje prirodnih dobara koje dodjeljuje Država

Izmjena i dopunama Zakona o finansiranju lokalne samouprave („Sl.list Crne Gore” br.74/10), opštini se ustupa 70% prihoda od koncesionih i drugih naknada za korišćenje prirodnih bogatstava koja se nalaze na njenoj teritoriji .

Studija o opravdanosti formiranja opštine Malesija/Tuzi

Na području Malesije se nekontrolisano eksploatišu šljunak i pijesak iz rijeke Cijevne, a i to malo šuma što ima, eksploatiše se neorganizovano i nekontrolisano.

Od eksploatacije šljunka i pijeska iz Cijevne, moglo bi se prihodovati oko 23.000,00 Eura godišnje, od čega bi opštini pripalo 70% odnosno zaokruženo **16.000,00 Eura**.

Na teritoriji Malesije postoji i nekoliko vodoizvorišta pijaće vode (Krevenica, Skorać, Vitoja i dr.), od kojih se sa sigurnošću komerciojalni kapacitet može potvrditi samo za Krevenicu, koja se danas ne eksploatiše. Opštinskim vlastima će biti jedan od prioriteta komercijalizacija Kreveneice, a po mogućnosti i drugih izvorišta, ali se to vjerovatno neće desiti u prvoj godini postojanja opštine.

2.4. Prihod za Opštinu od godišnje naknade koja se plaća prilikom registr. motornih vozila, traktora i njihovih priključnih vozila i od naknade za korišćenje drumskih motornih vozila i njihovih priključnih vozila (eko naknada) procjenjuje se na iznos od **12.000,00 Eura**.

2.5.Prihodi od Egalizacionog fonda

Opština čiji je prosječni fiskalni kapacitet po glavi stanovnika za posljednje tri fiskalne godine koje prethode godini za koju se vrši raspodjela sredstava Fonda niži od prosječnog fiskalnog kapaciteta po glavi stanovnika svih opština za isti period, ima pravo na korišćenje sredstava Fonda za tu godinu.

Fiskalni kapacitet opštine u formiranju utvrđuje se procjenom ukupnih lokalnih fiskalnih prihoda koje bi opština mogla da ostvari iz sopstvenih izvora i zakonodavstvom ustupljenih prihoda.

Lokalni fiskalni prihodi iz sopstvenih izvora uključuju sljedeće prihode : opštinske poreze, takse i naknade, izuzev naknade za komunalno opremanje građevinskog zemljišta.

Prosječni fiskalni kapacitet određuje se na osnovu procjene ostvarenih prihoda i utvrđuje se sabiranjem lokalnih fiskalnih prihoda (lokalni porezi, lokalne takse i lokalne naknade, izuzimajući naknade za komunalno opremanje građevinskog zemljišta) i ustupljenih prihoda od :

- poreza na dohodak fizičkih lica,
 - poreza na promet nepokretnosti,
 - koncesionih i drugih naknada za korišćenje prirodnih dobara koje dodjeljuje Država,
 - godišnje naknade pri registraciji motornih vozila , traktora i priključnih vozila i
 - naknade za korišćenje drumskih motornih vozila i njihovih priključnih vozila (eko naknada) koja se plaća prilikom registracije vozila, dijeljenjem sa brojem stanovnika odnosno područja, u konkretnom slučaju područja buduće opštine Malesija/Tuzi.
- Bliži način utvrđivanja fiskalnog kapaciteta opštine propisuje Ministarstvo finansija.

Ministarstvo finansija Crne Gore je planom i aneksom ARSEF akontativne raspodjele sredstava Egalizacionog fonda za 2013.godinu predvidjelo iznos od 23.000.000,00 Eura za sve opštine koje na to imaju pravo.

Studija o opravdanosti formiranja opštine Malesija/Tuzi

Shodno odredbama Zakona o finansiranju lokalne samouprave („Sl.list Crne Gore” br. 47/10), sredstva se raspodjeljuju u srazmjeri :

- a) 60% na osnovu fiskalnih kapaciteta i
- b) 40% na osnovu budžetskih potreba.

Potrebna sredstva po osnovu fiskalnih kapaciteta

Prva faza (ustupljeni prihodi)

O p i s	Procjena ostvarenja u prvoj god.	Prosjeak po stanovniku 2011.g.	Prosjeak po stanovniku svih opština 2011.	Potrebna sredstva na nivou prosjeka svih opština
Porez na dohodak f.l.	207.282,24	18,15	20,9233	31.703,69
Porez na promet nepokretnosti	80.000,00	7,0040	3,1272	-----
Prihodi od konces. naknada	16.000,00	1,40081	9,6858	94.631,20
Prihodi od registr. voz. i eko nakn.	12.000,00	1,05060	2,8697	32.777,71
				159.112,60 Eura

Druga faza (sopstveni prihodi)

O p i s	Procjen ostvarenja u prvoj god.	Prosjeak po stanovniku 2011.g.	Prosjeak pos tanovniku svih opština 2011.	Potrebna sredstva na nivou prosjeka
Prerez porezu na dohodak	224.555,76	19,65993	21,8171	24.639,15
				24.639,15 Eura

Opis	Obračun poreza u prvoj god.	75% obračun. poreza	Prosjeak 75% po stanovn.	Procjena naplate u prvoj god.	Prosjeak procjene naplate	Prosjeak svih opština 2011.g.	Potrebna sredstva Eura
Porez na nepok.	226.600,26	169.950,19	14,8792	113.299,00	9,9194	24,102	161.994,04
							161.994,04

Prosječni fiskalni kapacitet buduće opštine Malesija/Tuzi

Prosječni fiskalni kapacitet utvrđuje se sabiranjem procijenjenih lokalnih fiskalnih prihoda (lokalni porezi, lokalne takse i lokalne naknade, izuzev naknade za komunalno opremanje građevinskog zemljišta) i procijenjenih Zakonom ustupljenih prihoda od: poreza na dohodak fizičkih lica, poreza na promet nepokretnosti, koncesionih i drugih naknada za korišćenje prirodnih dobara koje dodjeljuje Država, godišnje naknade prilikom registracije motornih vozila, traktora i priključnih vozila i naknade za korišćenje drumskih motornih vozila i njihovih priključnih vozila (eko naknada) koja se plaća prilikom registracije vozila, dijeljenjem sa brojem stanovnika odnosno područja.

Lokalni fiskalni prihodi:

-prirez porezu na dohodak fizičkih lica	224.555,76 Eura
-porez na nepokretnosti (75% obračunatog).....	169.950,19 Eura,
-lokalne administrativne takse	20.000,00 Eura,
-lokalne komunalne takse	240.000,00 Eura
Ukupni lokalni fiskalni prihodi:.....	<u>654.505,95 Eura</u>

Zakonom ustupljeni prihodi:

-porez na dohodak fizičkih lica.....	207.284,24 Eura
-porez na promet nepokretnosti.....	80.000,00 Eura
-koncesione i druge naknade za korišćenje prirodnih dobara koje dodjeljuje Država.....	16.000,00 Eura
-godišnja naknada pri registr. i motornih vozila, traktora i prik. vozila...	6.000,00 Eura
-naknada za korišćenje drumskih motornih vozila i njihovih priključnih vozila (eko naknada), koja se plaća prilikom registracije vozila	6.000,00 Eura
Ukupno zakonom ustupljeni prihodi :.....	<u>315.284,24 Eura</u>

Upupan iznos procijenjenih prihoda iz lokalnih fiskalnih prihoda i zakonom ustupljenih prihoda iznosi (654.505,95 + 315.284,24) 969.790,19 Eura, iz čega proizilazi **prosječni fiskalni kapacitet po glavi stanovnika (969.790,19 : 11.422) u iznosu od 84,91 Eur.**

Projektovani iznos bruto zarada je 372.902,40 Eura, što po glavi stanovnika iznosi (372.902,40 : 11.422) 32,65 Eura.

Procjena budžetskih potreba

Pravilnikom Ministarstva finansija br. 04-5752/1 od 17.11.2011.g. o raspodjeli i korišćenju sredstava Egalizacionog fonda (u daljem tekstu: Fond), od iznosa sredstava opredijeljenih po osnovu budžetske potrebe (40% ukupno planiranih sredstava), 20% se raspoređuje fiksno svim opštinama koje imaju pravo na korišćenje sredstava iz Fonda :

23.000.000,00 Eura x 40% = 9.200.000,00 Eura
9.200.000,00 Eura x 20% = 1.840.000,00 Eura.

Studija o opravdanosti formiranja opštine Malesija/Tuzi

Trenutno 14 opština ima pravo na korišćenje sredstava Fonda, a ukoliko bismo računali i novoformirane opštinu Petnjica i malesija/Tuzi, bilo bi ih 16.

Iznos koji bi trebalo da dobije svaka opština koja ima pravo na sredstva iz Fonda iznosi **115.000,00 Eura** (1.840.000,00 : 16).

Preostalih 80% sredstava opredijeljenih po osnovu kriterijuma budžetske potrebe (iznos od 7.360.000,00 Eura), raspoređuje se na osnovu broja stanovnika i površine i to: 40% (2.944.000,00) na osnovu broja stanovnika i 60% (4.416.000,00) na osnovu površine.

Broj stanovnika i površina opština koje imaju pravo na sredstva iz Egalizacionog fonda (uključujući i buduće opštine Petnjica i Malesija/Tuzi):

Red.br	OPŠTINA	Broj stanovn.	% učešća	Površina km2	% učešća
1	Andrijevića	5.071	1,61751	330,68	3,15836
2	Berane	27.257	8,69425	544	5,19581
3	Bijelo Polje	46.051	14,68903	924	8,82524
4	Danilovgrad	18.472	5,89207	501	4,78511
5	Kolašin	8.380	2,67299	906,27	8,65590
6	Mojkovac	8.622	2,75018	358,72	3,42618
7	Nikšić	72.443	23,10737	2.065	19,7231
8	Plav	13.108	4,18110	486	4,64185
9	Pljevlja	30.786	9,8199	1.346	12,85582
10	Rožaje	22.964	7,32489	432	4,12609
11	Ulcinj	19.921	6,35426	255	2,43553
12	Cetinje	16.657	5,31313	910	8,69153
13	Šavnik	2.070	0,66027	556,41	5,31434
14	Žabljak	3.569	1,13841	445	4,25025
15	Petnjica	6.713	2,14126	173	1,65234
16	Malesija/Tuzi	11.422	3,64331	236,88	2,26247
	U K U P N O :	313.506	100%	10.469,96	100%

Po učešću u ukupnom broju stanovnika opština koje učestvuju u raspodjeli sredstava iz Egalizacionog fonda, opštini Malesija/Tuzi bi pripalo (2.944.000,00 x 3,64331%)

107.259,04 Eura, a po učešću u površini (4.416.000,00 x 2,26247%) **99.910,68 Eura**.

Preostali iznos od 60% ukupnih sredstava Fonda u iznosu od 13.800.000,00 Eura (23.000.000 x 60%), dijeli se opštinama čiji je trošak bruto zarada u odnosu na površinu odnosne opštine ispod prosjeka troška bruto zarada u odnosu na površinu svih opština.

Bruto zareda u odnosu na površinu za svaku opštinu

Red.be.	OPŠTINA	Bruto zarade	Površina km2	Bruto zareda/površina 3/4
1	2	3	4	5
1	Podgorica	9.247.340,00	1.389,45	6.655,40
2	Budva	5.383.550,00	122,43	43.972,47

Studija o opravdanosti formiranja opštine Malesija/Tuzi

3	Tivat	1.754.243,00	47,44	36.978,14
4	Herceg Novi	2.726.690,00	233,53	11.675,97
5	Bar	2.941.550,00	504,41	5.831,66
6	Kotor	1.942.710,00	335,9	5.783,60
7	Plužine	414.200,00	853,14	485,50
8	Kolašin	1.325.154,58	906,27	1.462,21
9	Mojkovac	724.253,00	358,72	2.018,99
10	Nikšić	5.478.595,90	2.135,36	2.565,65
11	Danilovgrad	1.144.230,00	426,32	2.683,97
12	Plav	880.303,00	483,29	1.821,48
13	Šavnik	451.000,00	556,41	810,55
14	Bijelo Polje	2.304.200,00	920,62	2.502,88
15	Cetinje	1.729.755,00	898,18	1.925,84
16	Pljevlja	2.612.550,00	1.343,27	1.944,92
17	Ulcinj	1.579.300,00	261,16	6.047,25
18	Rožaje	1.146.160,00	430,89	2.659,98
19	Berane	1.023.677,00	544,00	1.881,76
20	Žabljak	550.250,00	447,08	1.230,76
21	Andrijevica	548.192,70	330,68	1.657,77
22	Petnjica	198.656,00	173,00	1.148,30
23	Malesija/Tuzi	372.902,40	236,88	1.574,22
UKUPNO:		46.479.371,00	13.938,43	145.319,27

Prosječna bruto zarada u odnosu na površinu za sve opštine iznosi 6.318,23 Eura.

Napomena: Iznos bruto zarada iz budžeta opštine Berane za 2013.g. umanjen za iznos bruto zarada iz projektovanog budžeta buduće opštine Petnjica za 2012.g. (budžet Petnjice za 2013.g. ne postoji još), a površina berana za površinu Petnjice.

Bruto zarade u odnosu na površinu opština koje imaju pravo na sredstva
iz Egalizacionog fonda:

Red.br	OPŠTINA	Bruto zarade/km2	Razlika do prosjeka	% učešća u ukupnoj razlici
1	2	3	4	5
1	Andrijevica	1.657,77	4.660,46	6,93808
2	Berane	1.881,76	4.436,47	6,60462
3	Bijelo Polje	2.502,88	3.815,35	5,67995
4	Danilovgrad	2.683,97	3.634,26	5,41036
5	Kolašin	1.462,21	4.856,02	7,22921
6	Mojkovac	2.018,99	4.299,24	6,40033
7	Nikšić	2.565,65	3.752,58	5,58676
8	Plav	1.821,48	4.496,75	6,69436
9	Pljevlja	1.944,92	4.373,31	6,51060
10	Rožaje	2.659,98	3.658,25	5,44608
11	Ulcinj	6.047,25	270,98	0,40341
12	Cetinje	1.925,84	4.382,39	6,52411

Studija o opravdanosti formiranja opštine Malesija/Tuzi

13	Šavnik	810,55	5.507,68	8,19935
14	Žabljak	1.230,76	5.087,47	7,57377
15	Petnjica	1.148,30	5.169,93	7,69653
16	Malesija/Tuzi	1.574,22	4.771,01	7,10266
	U K U P N O :	33.936,53	67.172,15	100%

Na osnovu bruto zarada u odnosu na površinu, opštini Malesija/Tuzi pripada: = **980.167,08 Eura** (13.800.000,000 x 7,10266%).

Ukupno projektovani prihodi iz Egalizacionog fonda, a polazeći od ukupnog iznosa u fondu za 2013.godinu od 23.000.000,00 Eura su:

-iznos koji dobija svaka opština koja ima pravo na sredstva iz Fonda.....**115.000,00 Eura**,
-na osnovu učešća u ukupnom broju stanovnika opština koje imaju pravo na sredstva Fonda.....**107.259,04 Eura**,
-na osnovu učešća u ukupnoj površini opština koje imaju pravona sredstva Fonda..... **99.910,68 Eura**,
- na osnovu bruto zarada u odnosu na površinu opštine Tuzi u odnosu na prosjeka troška bruto zarada u odnosu na površinu svih opština..... **980.167.08 Eura**.
Ukupno iz Egalizacionog fonda :1.302.336,80 Eura

Prema datoj projekciji, opština Tuzi bi učestvovala sa oko 5,66% u ukupnim sredstvima Fonda, što bi bilo manje od prosjeka opština koje bi koristile ovaj izvor prihoda u budžetu.

Medjutim, zbog mogućnosti grešaka u obračunu (prije svego zbog neposjedovanja imputa), u budžet smo projektovali iznos od **911.635,78 Eura**, što predstavlja umanjeње od 30% u odnosu na obračun, što čini učešće u ukupnim sredstvima Egalizacionog fonda od **3,96%**, dok je prosjek **6,25%** (23.000.000 : 16).

2.6.Prihodi iz Državnog budžeta (Uslovne dotacije)

Za finansiranje investicionih projekata koji su od posebnog značaja za opštinu ili više opština, opština ima pravo na korišćenje uslovnih dotacija iz budžeta Države. Pravo na ta sredstva ima ona opština koja je donijela višegodišnji investicioni plan – na period od pet godina.

Opštini se na ime uslovnih dotacija može odobriti najviše 50% iznosa sredstava predviđenih za realizaciju investicionog projekta. Visina uslovnih dotacija, utvrđuje se u zavisnosti od nivoa ostvarenih prihoda od naknade za komunalno opremanje građevinskog zemljišta opštine po stanovniku u odnosu na prosjek tih prihoda po stanovniku za sve opštine. Ova sredstva će biti jako važna za novoformiranu opštinu prije svega za razvoj infrastrukture.

Novoformirana opština Malesija/Tuzi iz Državnog budžeta za investicije očekuje iznos od **100.000,00 Eura**.

V- PROJEKCIJA BUDŽETA OPŠTINE MALESIJA/TUZI ZA 2013.g.

1.Projekcija prihoda

O P I S	Projektovani prihodi
UKUPNO PROJEKTOVANI PRIHODI	2.609.557,98
POREZI	659.922,22
<i>Porez na dohodak fizičkih lica</i>	<u>169.594,56</u>
<i>Porezi na imovinu</i>	<u>306.600,26</u>
-Porez na nepokretnosti	226.600,26
-Porez na promet nepokretnosti	80.000,00
<i>Lokalni porezi</i>	<u>183.727,40</u>
Prerez porezu na dihodak fizičkih lica	183.727,40
Takse	260.000,00
<i>Lokalne administrativne takse</i>	<u>20.000,00</u>
Lokalne komunalne takse	<u>240.000,00</u>
Naknade	292.000,00
<i>Naknada za uređenje građevinskog zemljišta</i>	<u>250.000,00</u>
<i>Naknada za korišćenje opštinskih puteva</i>	<u>30.000,00</u>
<i>Naknada pri registraciji mot.vozila i eko- naknada</i>	<u>12.000,00</u>
Ostali prihodi	186.000,00
<i>Prihodi od prodaje i davanja u zakup opštinske imovine</i>	<u>120.000,00</u>
<i>Novčane kazne i oduzeta imovina u prekr. postupku</i>	<u>20.000,00</u>
<i>Prihodi od sopstvene djelatnosti</i>	<u>30.000,00</u>
<i>Prihodi od koncesionih i drugih naknada za kor. prir.dob od Države</i>	<u>16.000,00</u>
Donacije	200.000,00
<i>Kapitalne donacije u korist budžeta</i>	<u>200.000,00</u>
Transferi	1.011.635,76
<i>Transfer iz Egalizacionog fonda</i>	<u>911.635,76</u>
<i>Transferi iz Državnog budžeta –uslovne donacije</i>	<u>100.000,00</u>

2.Projekcija rashoda

O p i s	Projektovani rashodi
UKUPNO PROJEKTOVANI RASHODI	2.609.557,98
Služba Predsjednika opštine	132.751,20
Bruto zarade	96.451,20
Neto zarade	37.164,28
<i>Porezi i doprinosi na teret zaposlenog</i>	31.828,90
Porez na zarade 9%	8.680,60
Doprinos za PIO 15%	14.467,68
Doprinos za zdravstvo 8,5%	8.198,36
Doprinos za nezaposlene 0,5 %	482,26
<i>Doprinosi i naknade na teret Poslodavca</i>	27.458,02
Doprinos za PIO 5,5 %	5.304,82
Doprinos za zdravstvo 3,8 %	3.665,14
Doprinos za nezaposlene 0,5 %	482,26
Doprinos za Fond rada 0,2 %	192,08
Prizez prezu na lična primanja 15 %	14.467,68
Doprinos za Privrednu komoru CG 0,27 %	260,42
Doprinos za sindikat 0,2 %	192,08
Doprinos za rekreaciju zaposlenih 3 %	2.893,54
Rashodi za materijal i usluge	36.300,00
Kancelariski materijal	4.000,00
Službena putovanja	20.000,00
Rashodi za telefonske usluge	4.000,00
Rashodi za poštanske usluge	300,00
Ostale usluge	8.000,00
Služba Predsjednika skupštine	125.751,20
Bruto zarade	96.451,20
Neto zaarde	37.164,28
<i>Porezi i doprinosi na teret zaposlenog</i>	31.828,90
Porez na zarade 9%	8.680,60
Doprinos za PIO 15%	14.467,68
Doprinos za zdravstvo 8,5%	8.198,36
Doprinos za nezaposlene 0,5 %	482,26
<i>Doprinosi i naknade na teret Poslodavca</i>	27.458,02
Doprinos za PIO 5,5 %	5.304,82
Doprinos za zdravstvo 3,8 %	3.665,14
Doprinos za nezaposlene 0,5 %	482,26
Doprinos za Fond rada 0,2 %	192,08
Prizez prezu na lična primanja 15 %	14.467,68
Doprinos za Privrednu komoru CG 0,27 %	260,42
Doprinos za sindikat 0,2 %	192,08
Doprinos za rekreaciju zaposlenih 3 %	2.893,54
Troškovi lokalnih izbora	10.000,00
Rashodi za materijal i usluge	19.300,00

Studija o opravdanosti formiranja opštine Malesija/Tuzi

Kancelarijski materijal	1.000,00
Publikacije, časopisi i glasila	1.000,00
Službena putovanja	7.000,00
Rashodi za telefonske usluge	4.000,00
Rashodi za poštanske usluge	300,00
Ostale usluge	6.000,00
Glavni administrator i menadžer	79.191,78
<i>Bruro zarade</i>	<u>60.000,00</u>
Neto zarade	23.118,00
<i>Porezi i doprinosi na teret zaposlenog</i>	19.800,00
Porez na zarade 9%	5.400,00
Doprinos za PIO 15%	9.000,00
Doprinos za zdravstvo 8,5%	5.100,00
Doprinos za nezaposlene 0,5 %	300,00
<i>Doprinosi i naknade na teret Poslodavca</i>	17.082,00
Doprinos za PIO 5,5 %	3.300,00
Doprinos za zdravstvo 3,8 %	2.280,00
Doprinos za nezaposlene 0,5 %	300,00
Doprinos za Fond rada 0,2 %	120,00
Prerez prezu na lična primanja 15 %	9.000,00
Doprinos za Privrednu komoru CG 0,27 %	162,00
Doprinos za sindikat 0,2 %	120,00
Doprinos za rekreaciju zaposlenih 3 %	1.800,00
<i>Rashodi za materijal i usluge</i>	<u>19.191,78</u>
Kancelariski materijal	2.500,00
Službena putovanj	7.000,00
Rashodi za telefonske usluge	3.000,00
Rashodi za poštanske usluge	500,00
Ostale usluge	6.191,78
Služba za finansije i lokalne javne prihode	79.300,00
<i>Bruro zarade</i>	<u>60.000,00</u>
Neto zarade	23.118,00
<i>Porezi i doprinosi na teret zaposlenog</i>	19.800,00
Porez na zarade 9%	5.400,00
Doprinos za PIO 15%	9.000,00
Doprinos za zdravstvo 8,5%	5.100,00
Doprinos za nezaposlene 0,5 %	300,00
<i>Doprinosi i naknade na teret Poslodavca</i>	17.082,00

Studija o opravdanosti formiranja opštine Malesija/Tuzi

Doprinos za PIO 5,5 %	3.300,00
Doprinos za zdravstvo 3,8 %	2.280,00
Doprinos za nezaposlene 0,5 %	300,00
Doprinos za Fond rada 0,2 %	120,00
Prerez prezu na lična primanja 15 %	9.000,00
Doprinos za Privrednu komoru CG 0,27 %	162,00
Doprinos za sindikat 0,2 %	120,00
Doprinos za rekreaciju zaposlenih 3 %	1.800,00
<i>Rashodi za materijal i usluge</i>	<u>19.300,00</u>
Kancelariski materijal	3.000,00
Službena putovanja	6.000,00
Rashodi za telefonske usluge	3.000,00
Rashodi za poštanske usluge	300,00
Ostale usluge	7.000,00
Služba za opšte upravne i društvene djelatnosti	104.300,00
<i>Bruro zarade</i>	<u>60.000,00</u>
Neto zarade	23.118,00
<i>Porezi i doprinosi na teret zaposlenog</i>	19.800,00
Porez na zarade 9%	5.400,00
Doprinos za PIO 15%	9.000,00
Doprinos za zdravstvo 8,5%	5.100,00
Doprinos za nezaposlene 0,5 %	300,00
<i>Doprinosi i naknade na teret Poslodavca</i>	17.082,00
Doprinos za PIO 5,5 %	3.300,00
Doprinos za zdravstvo 3,8 %	2.280,00
Doprinos za nezaposlene 0,5 %	300,00
Doprinos za Fond rada 0,2 %	120,00
Prerez prezu na lična primanja 15 %	9.000,00
Doprinos za Privrednu komoru CG 0,27 %	162,00
Doprinos za sindikat 0,2 %	120,00
Doprinos za rekreaciju zaposlenih 3 %	1.800,00
<i>Rashodi za materijal i usluge</i>	<u>44.300,00</u>
Kancelarijski materijal	1.000,00
Publikacije, časopisi, glasila	500,00
Službena putovanja	5.000,00
Troškovi električne energije	15.000,00

Studija o opravdanosti formiranja opštine Malesija/Tuzi

Gorivo i mazivo	5.000,00
Rashodi za telefonske usluge	1.500,00
Rashodi za poštanske usluge	300,00
Medijske usluge	3.000,00
Osiguranje	5.000,00
Ostale usluge	1.000,00
Tekuće održavanje opreme i gradje.objekata	5.000,00
Registracija i održavanje vozila	2.000,00
Transferi institucijama, pojedinsima, nevladinim organizacijama, političkim partijama	140.000,00
Mjesnim zajednicama	45.000,00
Institucijama kulture i sporta	55.000,00
Studentske stipendije	30.000,00
Nevladinim organizacijama	10.000,00
Tekuća i stalna rezerva	45.000,00
<i>Tekuća rezerva</i>	<i>20.000,00</i>
<i>Stalna rezerva</i>	<i>25.000,00</i>
Kapitalni izdaci	1.903.263,80
<i>Lokalni putevi-modernizacija i održavanje</i>	<i>500.000,00</i>
<i>Investicije u vodosnabdijevanje</i>	<i>500.000,00</i>
<i>Urbanističko-planska dokumentacija</i>	<i>300.000,00</i>
<i>Izgradnja građevinskih objekata</i>	<i>568.263,80</i>
<i>Nabavka vozila</i>	<i>35.000,00</i>

V - OCJENA PREDNOSTI I NEDOSTATAKA FORMIRANJA OPŠTINE MALESIJATUZI (SWOT analiza)

Prednosti	Slabosti
-Područje Malesije je kompletna prirodna, privredna, kulturološka i društvena cjelina; -Srećeno iskustvo u statusu gradske opštine za funkcionisanje punopravne opštine i posjedovanje dijela institucija; -Geografski položaj, granica sa Republikom Albanijom, povezanost željezničkom prugom sa Albanijom i Evropom, blizina više aerodroma, luke Bar i luke Drač; -Nalada i obrazovana populacija; -Raspoloživost vode za piće; -Izvanredna klima iz zemljište za razvoj poljoprivrede; -Skadarsko jezero; -Obilje ljekovitog i eteričnog bilja; -Brojna dijaspora spremna da pomogne i investira;	-Neprilagodjenost kvalifikacione strukture stanovništva potrebama ekonomskog razvoja; -Emigracija najkvalitetnijih kadrova; -Nepostojanje plansko-urbanističke dokumentacije; -Neposjedovanje strategije razvoja; -Siva ekonomija; -Neprilagodjenost poljoprivredne proizvodnje standardima EU; -nerazvijenost nevladinog sektora; -Malo i neorganizovano tržište; -Usitnjeni poljoprivredni posjedi; -nerazvijena infrastruktura.
Šanse	Prijetnje
-Izgradnja Jadransko-jonskog autoputa; -Mogućnosti razvoja eko i etno turizma; -Stimulisanje poljoprivrede sa akcentom na organsku proizvodnju; -Spremnost dijaspore da investira; -Decentralizacija vlasti; -razvoj prekogranične saradnje sa Albanijom; -Korišćenje bespovratnih sredstava iz IPA fondova EU, -Osnivanje zemljoradničke zadruge i klastera; -Bolje korišćenje potencijala Skadarskog jezera i rijeke Cijevne; -Proizvodnja električne energije na bazi sunca i vjetra.	-Trajanje globalne ekonomske krize; -Odliv mladih kvalitetnih kadrova; -Nelegalna gradnja; -Pogoršanje političke situacije u vezi sa Republikom Kosovo; -Nestabilna politička situacija u Republici Albaniji; -Nespremnost za odbranu i zaštitu od elementarnih nepogoda

VI - PARAMETRI BUDUĆEG RAZVOJA

I pored brojnih, već nabrojanih resursa, Malesija je ostala nerazvijeno područje.

Za skoro 70 godina od oslobođenja, nijedna vlast u Crnoj Gori nije našla za shodno da u Malesiji podigne nijedan privredni objekat. Prije 30-ak godina se nešto pokušalo sa jednim pogonom nekadašnjeg TITEX-a, ali je i to bilo neuspješno.

Sada je krajnje vrijeme da Malesija krene u ubrzani privredni i sveukupni razvoj, iako joj sadašnja globalna ekonomska situacija ne ide u prilog.

-Malesija treba da na svojoj teritoriji (ili dijelu teritorije), u skladu sa zakonima Crne Gore, osnuje bezcarinsku zonu i na taj način pokuša da privuče inostrane i domaće investitore, uključujući i dijasporu porijekolom iz Malesije.

Alternativa bezcarinskoj zoni je formiranje biznis zone.

-Stanovništvo Malesije se decenijama bavi poljoprivredom i to uglavnom proizvodnjom povrća, prvo na otvorenom, a u posljednje vrijeme sve više pod plastenicima.

Ta proizvodnja se odvija stihijski, bez koordinacije i organizacije, bez uvida u potrebe tržišta. Zato je potrebno formirati klastere i osnovati zemljoradničku zadrugu, što će doprinijeti povećanju konkurentnosti, kontrolisanoj i evropskim standardima prilagođenijoj proizvodnji.

-Malesija, ali i Crna Gora, definitivno mora da krene u organsku poljoprivrednu proizvodnju, jer je to njena šansa.

U Tuzima bi se odmah registrovala agencija za razvoj ekološke poljoprivredne proizvodnje.

Mora se ulagati u edukaciju poljoprivrednih proizvođača.

-U brdsko planinskom dijelu, treba da se stimuliše razvoj stočarstva, za šta postoje izvanredni uslovi i tradicija lokalnog stanovništva.

Medjutim, za razvoj sela u brdsko-planinskom dijelu, ključni problem je nepostojanje snabdijevanja vodom, čije rješavanje će biti prioritet buduće opštine.

-Područje Malesije obiluje ljekovitim i eteričnim biljem i šumskim voćem. Očekuju se aktivnosti u njihovoj komercijalizaciju, kroz organizovanje otkupa i prerade.

-Tražiće se mogućnost podizanja fabrike za preradu povrća, čime bi se riješio i problem tržišnih viškova.

-Neophodno je podsticati osnivanje malih i srednjih preduzeća, raznim poreskim i drugim olakšicama. Potrebna je stručna pomoć i edukacija stanovništva u pravcu njihovog osposobljavanja za pretvaranje biznis ideja u projekte, za šta buduća opština već ima kadrove spremne za akciju.

-Tražiće se mogućnosti za korišćenje kapaciteta Skadarskog jezera za razvoj sportova na vodi (zajedno sa Republikom Albanijom).

-Očekuje se investicija u eksploataciju treseta sa Skadarskog jezera za proizvodnju organskih đubriva i u korišćenje Pothumskog blata u medicinske svrhe, za šta imamo već zainteresovane iz Evropske unije (konkretno zasad iz Slovenije).

-Istražiće se i mogućnost (planirane) gradnje hidroelektrana na rijeci Cijevni, kao i mogućnost gradnje centrala za proizvodnju električne energije na bazi sunca i vjetra, za šta Malesija, kao i najveći dio Crne Gore, ima izvanredne prirodne uslove.

-Šansu za Malesiju predstavljaju i nepovratna sredstva IPA fondova za ruralni razvoj i prekograničnu saradnju sa Republikom Albanijom.

-Kao preduslov daljeg ekonomskog razvoja, neophodno je što prije uraditi plansko - urbanističku dokumentaciju.

Malesija, kao punopravna opština, će ubrzanim tempom krenuti u ekonomski i sveukupni razvoj, što će doprinijeti podizanju životnog standarda njenih građana, ali će to biti istovremeno i doprinos sveukupnom razvoju Crne Gore.

Crna Gora će, dodjelom statusa opštine Malesiji, dobiti i političke poene i među građanima Malsije i u međunarodnoj zajednici, koja zahtjeve Malesije zdušno podržava.

VIII - ZAKLJUČCI

Krajnje je vrijeme da se ispravi višedecenijska nepravda prema Malesiji, da se ispune data usmena i pisana obećanja.

Krajnje je vrijeme da se ispoštuju Ustav i zakoni Crne Gore kao i međunarodna dokumenta o ljudskim i manjinskim pravima i lokalnoj samoupravi, detaljno obradjena u tekstu ove Studije.

Malesija je kroz istoriju uvijek i u svim situacijama bila za Crnu Goru, sada je vrijeme da i Crna Gora pokaže zahvalnost i poštovanje za Malesiju, malo više nego do sada. Građani Malesije to s pravom očekuju od svoje države, Crne Gore.

Na kraju, autor ove Studije navodi da je imao problema sa prikupljanjem podataka i informacija za izradu ove Studije, jer neke državne institucije nijesu saradjivale, što zbog navodnog neposjedovanja traženih podataka što zbog, opet navodnog, dužeg odsustva odgovornih službenika sa posla.

IX - Korišćeni izvori informacija i podataka

- Web stranica Zavod za statistiku Crne Gore www.monstat.org , popis 2011.G.
<http://www.montenegro.travel/me/guide/147142sy,sr,SCH1/objectId,SIG4728me,curr,EUR,paren>
- Statut Glavnog grada , ("Službeni list RCG", br. 28/06).
- Izvještaj Komisije o reviziji implementacije Zakona o Glavnom gradu br. . 01/2/ 030-08-317.

- Mapa o lokalnoj samoupravi Savjeta Evrope ,ratifikovana od strane Crne Gore u julu 2008.g.
The Human Rights Committees general comment on article 27 of the ICCPR.
<http://www1.umn.edu/humanrts/gencomm/hrcom23.htm>.197/1985 Kitok v. Sweden.
- Web starnice opština u Crnoj Gori
<http://www.ekozona.com/savnik.php>.
<http://www.nekretnine.co.me/uprava2/>
- Zakon o porezu na promet nepokrenosti
- Zakon o poreskoj administraciji
- Zakon o koncesijama,
http://www.epcq.co.me/01_01.html.
- Zakon o porezu na dohodak fizičkih lica.
- Zakon o lokalnim administrativnim taksama .
- Informacije i podaci dobijeni elektronskom poštom od : Uprave za nekretnine Crne Gore, MONSTAT-a, Ministrastva finasija, Uprave lokalnih javnih prihoda Glavnog grada i dr.
- Svi ostali zakoni Crne Gore, uredbe, pravilnici i medjunarodna dokumenta navedena u tekstu ove Studije.